

GLAS RAVNICE

Glasiloo Demokratskog saveza u Hrvata Vojvodini

Broj 36

Subotica, prosinac 1993.

Cijena: 50.000.000 din / 4000 HRD

IZBOR

Pred nama je izbor. Hoćemo li ovom djetetu, odgajajući ga na mitovima i desetercu, obezbijediti vječito djetinjstvo i zadržati ga na postojećoj mentalnoj razini; ili ćemo ga igrom i svojom blizinom upućivati na prirodni razvitak, ne dozvoljavajući da primjeti rane koje smo dobili, a koje ono ne zasluđuje ni da se sjeća. Ovisi, valjda, u ovoj zemlji još nešto i od nas.

Ma kako nam bilo, ne možemo dozvoliti da nam teškoće pokvare blagdan kojim se obilježava toplina doma i veličina obitelji. Božić će za mnoge ove godine predstavljati kušnju, ali oni čista srca i duše strpljenjem, razumijevanjem i praštanjem podnijet će i ove nedaće koje su nas pogodile. Stoga je ovo vrijeme pravi test kojim ćemo pokazati da smo ostali ljudi koji nisu i neće zaboarviti na sitne radosti, najmlađe... Božić je tu da svakoga vjernika ojača, a malodušnima vrati vjeru. Stoga ovu poruku možemo završiti stihovima iz prigodne pjesme, a koja nam svima toliko treba: "Svim na zemlji mir, veselje".

Prirodno?: Izraz odraslih na licu djeteta

U OVOM BROJU:

Zidni kalendar za 1994. godinu

Interview: Đorđe Balašević, str. 12 - 13.

SRETAN

BOŽIĆ

U susret novim izborima**KRIV JE NAROD**

• **Sankcije su pravedne**

• **Demokratska Srbija isključuje pojam "Velika Srbija"**

• **Narod će odlučiti - što je posijao to će požnjeti**

Najnovija runda Ženevskih pregovora, pod vodstvom europske dvanaestorice, iako obećavajuća, pokazala se jalovom poput prethodnih. Idemo u susret još jednom Božiću sa zebnjom oko srca, tugom u očima, ispunjeni hladnoćom današnjice i strahom od sutrašnjice. Ponekad poput plamička u daljini zasija nada u našim srcima, a onda opet, skrha nas strah, beznade i rezigniranost.

Tko nam je kriv

Već znamo tko će pobijediti na izborima i da će nam biti još gore, iako svi nešto obećavaju. Narod je sve gladniji i siromašniji i poniženiji, a za svoj jad krivi sve i svakoga: Ameriku i novi svjetski poredak, Njemačku i njenu ekspanzionističku politiku, Europsku zajednicu, Vatikan i Beč, Peštu i Zagreb... Demokratska oporba krivi Beograd. U stvari, kad bolje razmislim, nije kriv ni Beograd. Kriv je narod koji je glasao za ovakvo rukovodstvo kakvo imamo. Ne radi se o kolektivnoj krivnji. Radi se o krivnji svakoga ponaosob koji je svoj glas dao projektu nastalom još davno u kabinetima SANU. Današnji režim je samo izvršitelj onoga na što su prvo propagandom pripremili narod, a za čega je on glasao kasnije. Gdje je alternativa današnjoj vlasti. Šešelj? Arkan? Đinđić? Različiti instrumenti - ista glazba. Velika Srbija. S tom razlikom što je kod jednih prvo Velika, pa onda demokratska (ima vremena za demokraciju), a kod drugih obratno. A narod ne shvaća, a i kako će kad mu nema tko reći da demokracija i Velika Srbija ne idu skupa, i da se međusobno isključuju. Stoga birajte: Veliku Srbiju, izopćenu iz svijeta, rat, bijedu, glad, siromaštvo ili demokraciju koja podrazumijeva

odstupanje od teritorijalnih osvajanja, a to znači prihvaćanje načelo "što za sebe tražim, priznajem i drugome". Bio bi to put ka izlasku iz krize, ukidanju sankcija, uključivanje u Europu i na kraju, viši standard življenja.

Inflacija 4 bilijuna posto

Kvaliteta življenja, tj. preživljavanja u Srbiji srozala se do te mjere da se kruh kupuje na bonove, počele su raditi i "narodne kuhinje", a inflacija je od početka godine do današnjega dana (3. prosinca) prekoračila brojku od 4.000.000.000.000% (četiri bilijuna posto). Sve se kupuje i prodaje u markama. Ponuda je sve slabija, a potražnja veća, tako da je u situaciji potpune besparice roba sve skuplja. Posve je uobičajeno da umirovljenik sve što može kupiti za svoju mirovinu jest 1kg crnog luka ili 2kg krumpira (ako ne voli luk).

"Nepravedne sankcije" su za sve krive. Polako tu krilaticu prihvaćaju i neke oporbene stranke. Jadno je i pogubno što nema tko reći ljudima da sankcije nisu nepravedne i da nisu one za sve krive, već oni koji su svojim političkim postupcima prouzrokovali njihovu uvođenju. Da su sankcije nužne smatraju sve zemlje svijeta, osim ujedinjenih srpskih zemalja. Ako cijeli svijet smatra nešto nužnim, sklon sam povjerovati da su u pravu, iako te sankcije pogađaju i sve nevine. Vratimo se unazad: ovo je kazna jednoj politici koja u svijetu ne može biti prihvaćena, a da bi takva politika došla do izražaja mnogome su pridonijeli birači (narod) na prethodnim izborima. Uvođenjem ovako rigoroznih sankcija UN nisu povrijedile niti jednu

točku međunarodnog prava, kako to tvrde neki vrlo pravници, jer je od sankcija izuzeta pomoć i uvoz hrane i lijekova i drugih vidova pomoći starima, iznemoglima, djeci, trudnicama. Druga je priča to što država ne želi izdvojiti materijalna sredstva za kupovinu neophodnih lijekova i hrane, već sva sredstva usmjerava na naoružanje i vojni establišment. A očekivati da će se svijet utrkivati u slanju besplatne pomoći Srbiji, dok ona vodi ovakvu

Hoćemo li morati čekati da oni odrastu

politiku, licemjerno je.

Još su djeca jedino u svojoj naivnosti i nevinosti pošteđena brutalnog srozavanja svijesti i vrednota. Ona se još raduju, vole, igraju... i ne znajući da ih proždire prosječnost, bezizglednost, apatija i pitanje kad odrastu hoće li biti podložni kolektivnoj hipnozi, ili će imati dovoljno vlastite volje reći svojim stvoriteljima "ne" i započeti život kakvim ga oni žele živjeti.

Piše: mr. Bela Tonković, predsjednik

IZBORI SU PRED NAMA

DSHV na ove izbore izlazi samostalno

Na izborima 19. prosinca DSHV će izići samo u Izbornoj jedinici 2

(Zrenajnin) pod koju spada Banat, dio bačkog Potisja i Subotica. U izbornoj jedinici 6 (Novi Sad), pod koju spada Srijem i Bačka bez Subotice, naša se lista neće pojaviti zbog objektivnih i subjektivnih poteškoća.

Ponekad se postavlja pitanje zašto uopće sudjelovati na izborima, "kad se ionako sve unaprijed zna".

Prije svega smatram da se baš sve ne zna unaprijed. A mi smo politička stranka koja se opredijelila za demokratsku i parlamentarnu borbu za svoje ciljeve. Nismo mi ti koji su doveli ovaj režim na vlast. Mi svoj glas nismo nikada dali za njega. A smijenit će ga oni birači koji su do sada dali svoj glas za njega. Smijenit će ga tako što više neće glasati za snage koje su nas dovele u čorsokak rata, smrti od gladi, najcrnje bijede u Europi, izopćenosti iz svjetske zajednice (embargo) i sankcija, već će ga dati nama koji smo se od početka odlučili za mir, demokraciju, gospodarsku slobodu, poštovanje ljudskih i građanskih prava i kolektivnih prava nacionalnih zajednica (što tražimo za sebe - priznajemo svakom!) - ukratko: za društvo i državu koji će odgovarati

standardima svjetske zajednice i biti prihvaćeni od nje.

Mi, Hrvati u Vojvodini odlučili smo se da ćemo biti sebe svjestan politički narod koji će imati snage izgraditi sebe i strukture koje su joj potrebne za život i napredak, koji će imati snage biti integralni dio društva u kojemu živi i svojom originalnošću doprinosti njegovom bogatstvu bez opasnosti da se asimilira i izgubi. Ovi su nam ciljevi posebno važni upravo sada kada smo raspadom SFRJ postali manjina, premda živimo na svom pradedovskom tlu.

Kako ćemo svoju zajednicu izgrađivati bez političke borbe za naše ciljeve? Izbori su eminentan vid takve borbe. Ili ćemo pristati da budemo svedeni na folklorizam i osuđeni na nestanak? Kako ćemo biračima pružiti mogućnost alternative glasanju, ako ne izademo na izbore?

DSHV je odlučio da će na ove izbore izaći samostalno, ali će i razmotriti koalicione ponude na bazi ravnopravnosti partnera i prihvaćanja osnovnih ciljeva našega programa. Pregovarali smo s VMDK i NSS, ali su pregovori propali zbog odluke VMDK na konvenciji u Bačkoj Topoli, kojom je odbačena mogućnost ravnopravnosti partnera, a NSS je onda odustala zbog istog razloga kao i mi i da u javnosti ne bi ispalo da su vezani samo za nas.

Zato idemo sami.

Hoćemo li imati svoga zastupnika? Da nismo istakli svoju izbornu listu sigurno ga ne bismo imali. Postavili smo je - imamo bar šansu. Ne uspijemo li imati svojega zastupnika, posao nije uzludan jer se na izborima potvrđuje i učvršćuje naš ugled i naša pozicija na pregovorima za ostvarenje naših prava. Živimo pod teškim pritiscima i zato se traži hrabrost postaviti svoju izbornu listu, prihvatiti kandidaturu i svojim potpisom poduprijeti listu. Svaka čast i hvala svakom tko je u tome sudjelovao. S druge strane velika je odgovornost pred narodom onih koji nisu smogli dovoljno hrabrosti za to, ili su se jednostavno dali uvući u apatiju, ili se čak nisu ni potrudili da se postavi naša izborna lista. Oni su onemogućili naše članove, prijatelje, simpatizere i birače da glasaju za nas i time su unaprijed oslabili našu zajedničku borbu za opstanak i ostvarenje naših prava.

Što dakle raditi 19. prosinca 1993.?

U Subotici i Banatu neka svatko izađe na izbore i glasa za nas.

U Srijemu i Bačkoj bez Subotice neka svatko radi po svojoj savjesti. Mi nećemo zamjeriti nikome tko u toj izbornoj jedinici ne glasa.

Blagdani su pred nama. Mama, materama, nanama i majkama iskreno čestitam materice; tatama, očevima i baćama čestitam oce, a svima nama i svim ljudima dobre volje želim blagoslovljen Božić i mir i sreću u Novoj godini.

Reakcije nakon usvojenog novog statuta općine Subotica

NEK SE ZNA

Veliku pozornost u sredstvima javnog informiranja privukla je odluka Skupštine općine Subotica kojom se uvodi hrvatski jezik u službenu uporabu u toj općini kao i odluka da se pored hrvatskog i srpskog naziva grada Subotice uvodi i mađarski naziv Szabatka. Mnogo su žučni razlile stranke koje su se protivile tim odlukama koalicije

DZVM-DSHV-NSS, optuživale nas da izazivamo Republiku Srbiju (dražavu!) i prijete tužbom ustavnom sudu. A što se ustvari desilo?

Svaka Skupština općine ima dužnost stalno usklađivati Statut općine s novim ustavnim i zakonskim propisima. Tako je i Skupština općine Subotica morala uskladiti svoj Statut. Procedura usklađivanja pokrenuta je još proljetos. U okviru toga usklađivanja pokrenuta je i inicijativa i u ve-

zi s hrvatskim jezikom i mađarskih naziva toponima (zemljopisnih imena). Pokretači te inicijative, kao i odbornici koalicije DZVM-DSHV-NSS smatrali su (a i danas smatraju) da i savezni i republički zakonski procesi ne samo da ne zabranjuju tako nešto, nego ostavljaju otvoreni prostor općinama za donošenje takvih odluka. Međunarodni dokumenti - a njih direktno ili indirektno prihvaćaju kako Republika Srbija, tako i SR Jugoslavija - garantiraju i

V I J E S T I

pravo na službenu upotrebu svih jezika kojima se govori na nekom teritoriju, tako i službenu uporabu originalnih naziva toponima na svim jezicima toga područja. SPS i njezini saveznici (SRS, Reformisti, Bunjevačko-šokačka stranka, Stranka Jugoslavena i tzv. "nezavisni", dakle opozicija) međutim smatraju da je ostvarenje tih prava u suprotnosti sa Zakonom o službenoj upotrebi jezika i Zakonom o teritorijalnoj organizaciji i lokalnoj samoupravi Republike Srbije. Po njihovom mišljenju je, dakle, službena uporaba hrvatskoga jezika i mađarskih naziva u Republici Srbiji suprotna zakonu! I to bez obzira na to da je - i po njihovom mišljenju - to sukladno i saveznim i međunarodnim propisima. Iz njihovog stava slijedi da oni smatraju da je Republika Srbija država u kojoj je Hrvatima i Mađarima zakonima onemogućeno ostvarenje određenih prava, dakle diskriminacija (bar u tim pitanjima).

Prijetili su da će svoj naum da spriječe uvođenje hrvatskog jezika i mađarskih naziva ostvariti putem ustavnog suda. No, izgle-

da da su uvidjeli da će to biti kontraproduktivno i o tome se šuti.

Onda su potegli "argument" da je narod na javnoj raspravi to odbio. Dakako da ni pošto neće prihvatiti odredbu statuta općine u kojoj stoji da se (bar u ovoj točki) javnom raspravom daje mišljenje, a ne donosi odluka. A na javnoj raspravi je sudjelovao i vrlo mali broj ljudi (oko 1000), pa se iznijeta mišljenja ni ne mogu smatrati reprezentativnima. Birači su na izborima izabrali skupštinu općine u ovom sastavu poznavajući program DSHV i DZVM i znajući da NSS podupire te programe i time su se odlučili za ostvarenje tih programa, pa onda nema velike potrebe da se javnom raspravom još jednom potvrđuje ono za što se već jednom glasalo. Da birači tako misle, pokazali su upravo nesudjelovanjem u raspravi.

Kada je u skupštini došlo do glasanja, općinska opozicija je napustila skupštinsku dvoranu s obrazloženjem da "ne žele sudjelovati u vrijedanju države". Po njima je, dakle, ostvarenje međunarodno zagantira-

nih i od Jugoslavije prihvaćenih prava manjina vrijedanje države!

Ni ta "uvrijeđenost" nije upalila.

Odluka je donijeta, nastala je bura, ali ne u javnosti, već u redovima stranaka koje su se protivile takvoj odluci. Iznenadilo ih je što je javnost to uglavnom prihvatila kao nešto naormalno, a i neke su društvene organizacije, SUBNOR npr., javno rekle da one nemaju ništa protiv hrvatskog jezika i mađarskih naziva. Bura je dakle bila samo bura u čaši.

Smatram da je važno jasno reći baš sada u predizbornoj kampanji tko su snage koje su napustile skupštinsku dvoranu i time pokazali da su protiv ostvarenja nacionalnih prava Hrvata i Mađara: SPS, SRS, Reformisti, Bunjevačko-šokačka stranka i tzv. nezavisni iz njihovog okruženja. Neka se zna i zapamti!

Bela Tonković

U Baji potpisan Sporazum o suradnji SHM i DSHV

ČVRSTA VEZA HRVATSKOG NARODA

Baja - Sporazum o suradnji SHM i DSHV potpisan je 27. studenoga 1993. u mađarskom gradu Baji. Potpise na taj, vrlo značajan dokument stavili su čelnici SHM i DSHV **Joso Ostrogonac** i **mr. Bela Tonković**.

Zajedničkim snagama lakše do cilja

Sporazumom je predviđena organizirana suradnja dva hrvatska saveza na poljima kulture, prosvjete, informiranja, te na političkom i humanitarnom planu.

Savezi Hrvata u Mađarskoj i Vojvodini će se, primjerice, redovito obavještavati i međusobno pozivati na značajnije književne, folklorne i kazališne hrvatske priredbe, a predviđena je i razmjena kulturnih i drugih časopisa i sl. Na polju prosvjete Hrvati u Mađarskoj i u Vojvodini će zajednički raditi na promicanju nastave na hrvatskom jeziku, te osiguranju za nju potrebnih udžbenika. Zajednički će na tom i drugim poljima nastupati i prema matičnoj hrvatskoj državi, a organizirat će i zajedničke jezične kampove.

Na informativnom planu dva će saveza raditi na stvaranju agencije hrvatskih manjina, a podupirat će i suradnju izdavača, televizijskih i radijskih uredništava i drugih institucija koje se bave razmjenom i objavljivanjem informacija značajnih za život i rad Hrvata u Mađarskoj i Vojvodini. Vrlo je važno i političko područje suradnje na kojemu će se DSHV i SHM međusobno podupirati u demokratskom i parlamentarnom radu oko ostvarenja ljudskih i građanskih prava hrvatske nacionalne zajednice u državama u kojima žive. U područnoj organizaciji Svjetskog hrvatskog kongresa dva će saveza zajednički nastupati u pitanjima od interesa za Hrvate u Mađarskoj i Vojvodini, piše među ostalim u Sporazumu o suradnji koji je u Baji potpisan.

Ivo Kujundžić

IZBORI '93.

Želimo mir! Mir na svim prostorima oko nas. Želimo sami odlučiti o svojoj sudbini. Hoćemo ostati i opstati na pradjedovskom tlu.

Država mora prestati trošiti novac na oružje, na rat. Sve dok ne prestane trošenje novca na pogrešne stvari trajat će grcanje privrede i nemogućnost da se preživi od rada i zarada. Ovakvo gazdovanje dovelo je do toga da ljudi umiru od zime i gladi. Stoga je glavni politički zadatak glasača da izađu na izbore i svojim glasovima uklone nesposobne vlastodršce, i dovedu na kormilo države one koji će biti sposobni stvoriti nove i zdrave osnove, utrti put jednom ekonomskom razvitku koji će nam vratiti toliko željene pune stolove, tople sobe, sitne radosti i zadovoljstvo životom uopće. Dakle, treba izaći na izbore.

Birajmo zastupnike u u republičku skupštinu. Na glasačkim mjestima pojavit će se jedna lista s nazivom stranka koje predlažu svoje kandidate. Izbor zastupnika vrši se po tzv. proporcionalnom izbornom sistemu, a to znači da će svaki predlagatelj kandidata imati onoliko svojih zastupnika u skupštini koliko dobijeni broj glasova, dijeljen s brojem koji odgovara broju zastupnika koji se bira u toj izornoj jedinici ispuni uvjete određene izbornim zakonom.

Glasat ćemo na taj način što **zaokružujemo broj ispred imena stranke**. Znači, glasamo za stranku, za predlagачe onih kandidata koji se nalaze na listi. U izornoj jedinici br. 2, "Zrenjanin", u kojoj se nalazi i Subotica s okolicom, DSHV ističe svoju listu sa svojim kandidatima. Lista nosi naziv **Demokratski savez Hrvata u Vojvodini - mr. Bela Tonković**. Kandidati na listi su:

1. Lazo Vojnić Hajduk
2. Bela Ivković
3. Milivoj Prčić
4. Pere Benčik
5. Antun Skenderović
6. Josip Gabrić
7. Lazo Vujković Lamić
8. Mate Dulić
9. Stipan Bašić
10. Tome Kopilović
11. Stipan Gabrić
12. Željko Skenderović
13. Marko Dulić
14. Ljudevit Vojnić Tunić
15. Ivan Čović
16. Miloš Vasiljević
17. Jelena Prčić
18. Antun Lulić
19. Vince Dulić
20. Marko Vukov
21. Branko Jegić
22. Geza Romić
23. Marija Dulić
24. Tomislav Kujundžić

U petak, 3. prosinca održana 5. sjednica skupštine autonomne pokrajine Vojvodine

OPOZICIJA NAPUSTILA SKUPŠTINU

Na sjednici pokrajinske skupštine 3. prosinca 1993. godine nakon dvoipolsatne rasprave oko utvrđivanja dnevnog reda opozicija je napustila skupštinu iz protesta, pošto od niza prijedloga za dnevni red nije prošao nit jedan.

Problemi u zdravstvu, socijalnoj skrbi, problemi oko gradskog prijevoza, prijevoza učenika do škola, dječijeg dodatka, izdavanja putnih isprava, isplata mirovina... sve su to bili prijedlozi opozicije, da se oni uvrste u današnji dnevni red, ali su socijalisti i radikali odbili uvrstiti i jednu točku u dnevni red s obrazloženjem da su to ozbiljne stvari koje treba prvo dobro pripremiti. Magistar Ivan Poljaković, nakon odbijanja njegovog prijedloga za razmatranje u vezi (ne)izdavanjem putnih isprava, te nakon odbijanja i svih ostalih prijedloga, izišao je ponovo za govornicu i rekao:

Vi treba da znate da za veliki dio građana posjedovanje putne isprave znači životnu egzistenciju, a osim toga neizdavanjem putnih isprava se krše i ustavni zakoni, te osnovno pravo građana na slobodu kretanja, a vi o tome ne želite ni da raspravljate; vi treba da znate da se djeca smrza-

vaju na minus pet stupnjeva ne zato što nema nafte, već stoga što se red vožnje mijenja svakoga dana, vi o tome ne želite ni raspravljati; vidio sam starije kako uplakane izlaze iz ljekarne, jer nisu dobile lijek, vas to ni ne zanima; vidio sam očajne umirovljenike kako izlaze iz banke ojađeni jer nisu mogli podići svoju bijednu mirovinu u vrijednosti jedne njemačke marke, zato jer nema dinara. Vi o svemu tome ne želite ni raspravljati.

Ono što se nalazi danas na dnevnom redu ne zadire u vitalni interes naših građana, a ono što je u njihovom životnom interesu, vas to ne zanima. Zbog toga me je sram biti ovdje sa vama i zbog toga demonstrativno napuštam sjednicu.

Nakon ovog i sličnih burnih izlaganja oporba je napustila skupštinsko zdanje, usljed čega su socijalisti ostali bez kvoruma za dalji rad.

(a. k.)

U Beogradu nedavno osnovano

UDRUŽENJE POLITIČKIH ZATVORENIKA I ŽRTAVA KOMUNISTIČKOG REŽIMA

Beograd - Nedavno je kod nas osnovano nezavisno i vanstranačko udruženje političkih zatvorenika i žrtava komunističkog režima, sa sedištem u Beogradu. Udruženje ima za cilj da okupi sve zainteresovane bivše političke zatvorenike i žrtve zloupotrebe psihijatrije i medicine u političke svrhe sa područja Srbije i SRJ. Udruženje želi da pomogne, u skladu sa svojim još uvek vrlo skromnim mogućnostima, svojim sadašnjim i budućim članovima da zajedno ostvare osnovna ljudska prava. Nekima su još i sada ta prava prikraćena zbog svoje ranije "nasledene" političke nepodobnosti.

Udruženje namerava da se, primenjujući sva legalna politička i druga sredstva, izbori za potpunu moralnu, političku, pravnu i sudsku rehabilitaciju svih nedužnih žrtava političkih progona u Jugoslaviji od 1944-45., pa

do danas; za uračunavanje u radni i penzijski staž, u dvostrukom trajanju, vremena provedenog u zatvoru svih bivših političkih zatvorenika sa područja bivše SFRJ koji sada borave na području SRJ, ili su njeni državljani.

Članovi Udruženja političkih zatvorenika i žrtava komunističkog režima okupljaju se svakog petka od 16 do 18 sati u prostorijama Mesne zajednice "Skadarlija", ulica Cetinjska 32 u Beogradu. Telefon je: (011) 344-442 Iskreno i od srca pozivamo sve naše "kolege" da nam se pridruže da se zajedno zaštitimo i izborimo za naša osnovna prava i dostojanstvo.

Vladimir Marković

Politička početnica**O IZBORU**

Hoćemo li za ono što nam slijedi na političkom polju - biranje zastupnika za Skupštinu Republike Srbije - imati pravo rabiti pojam "izbori" u mnogome će ovisiti od toga hoće li sudionici u tome biti birači ili glasači tj. hoće li samo djelo biti glasovanje ili izbor.

Može se činiti, na prvi pogled, da se radi o istoj stvari, koju samo "akademski besjeda" komplicira davanjem različitih naziva. No, istina je upravo u suprotnome: znanost točno odvađa ove dvije pojave i precizira njihova različita značenja. Naime, birači su oni koji odabiraju, razabiraju ili izabiraju jednu od više nje-mu nudaenih mogućnosti na osnovu vlastitog racionalnog odredbenog razloga; takav se čin, onda, određuje kao izbor. Drugim riječima, izbor je racionalnom prosudbom odabrana jedna od mogućnosti. To kazuje da pojam izbora pretpostavlja određeni moment slobode. S druge strane, glasači su ili (1) u mogućnosti "birati" samo jednu ponudenu opciju ili (2) nesvjesno (što ovdje znači bez vlastitih racionalno odredbenih razloga) podražavaju jednu od više prisutnih mogućnosti. Takav se čin, u oba slučaja, naziva glasovanje. Ovdje je očito odsustvo slobode u korist nužnosti.

Od čega sve ovisi hoće li se 19. prosinca 1993. glasovati ili birati tj. koje sve stvari utječu na to?

Prva je stvar racionalni profil samih sudionika tj., u ovome slučaju, sposobnost da samostalno, na osnovu vlastitih uvida, sebe same određuju glede različitih političkih programa i partija. U pitanju je opći i prosječan racionalitet prisutan u biračkom tijelu. On je, već duže vrijeme žalosno bijedan te ne uliva mnogo optimizma. Potkrepljenja za ovakav vrijednosno negativno izrečen stav su raznolika. Kao prvo, možemo uzeti (poražavajuću) prosječnu formalnu razinu obrazovanosti osoba koje imaju pravo glasa. Ona uzima u obzir broj godina provedenih u školi: bez škole 14,9% (!?); od 1 - 3 razreda osnovne škole 3,7%; od 4 - 7 razreda O.Š. 26,1; sa završenom osnovnom školom 24,4%; srednja školska sprema 24,7%; viša 2,5%; visoka 3,2%; (podaci uzeti iz Stat. god. Jugosl., 1992.) Ako se želi izbjeći prigovor zbog naše moguće zloradosti da ovo možda nije zamijeniti i nekom drugim što, vidjet ćemo neće bitno promijeniti takvu ocjenu. Jer, ako se uzme da 94% (da točno je!) građana Srbije u toku jedne godine ne pročita niti jednu knjigu stvari se očito ne mijenjaju. (U svezi s ovim ostala mi je u sjećanju konstatacija iznijeta proljetos u "Borbi" "da narod koji pretendira biti nebeskim, ne može biti onaj koji je polupismen"!?). Možemo uzeti, na kraju vrstu muzi-

ke koja se najčešće sluša: tugaljivi sadržaji novokomponiranih narikača nad sudbinom nevrijedna čovjeka, praćenim površnim i suviše bučnim trivijalno - kičastom melodijskom pozadinom. (Ne zaboravimo da je Džej utjecajni i plijeni više pažnje od jednoga Đorda Balaševića)... Ova tri kriterija čine si dovoljnim za potkrijepu početnog stava. U nedovoljnosti prosječnog racionaliteta za ozbiljan (da, gospodo ozbiljan!) upliv u političke vode jer, upitajmo se na koji način ovakva "intelektualna" razina razumije ili obrazlaže neku od klasičnih političkih pozicija koje se nude: liberalizam, konzervativizam ili socijaldemokraciju? A, u kontekstu ovoga članka zamislimo se i upitajmo: jesmo li kao takvi birači ili glasači? Hoćemo li moći izabrati ili ćemo glasovati? Ili, koliki će broj od nas glasati, a koliki birati? Očito je, zbog odsustva racionaliteta, veći dio nema potrebnu sposobnost za iza - biranje već ono što se najviše sugerira (sukladno vrijednosnom sistemu biračkog tijela) nepropitno prihvata.

Stoga je za naše prilike jako važno nepristrasno držanje medija javne riječi. Jer, postavljanje jedne politike s kvalitetnijim implikacijama na društveno-politički sistem, gospodarstvo i samoga čovjeka kao pojedinca ovisit će u velikoj mjeri od toga.

To predstavlja drugi bitan moment: mora postojati pluralitet jednaka (vrijednosno - neutralna) zastupljenost svih postojećih političkih čimbenika). Drugim riječima, ne smije se dozvoliti usmjerenje javnog mnijenja isključivo u korist jedne političke partije navijačkim držanjem sredstava javnog priopćavanja; tiska, radija i televizije. Jer, da bi čovjek uopće mogao izabirati, on mora jasno razvidjeti, mora imati razgovjetnu sliku postojećih mogućnosti. Pri tome valja imati na umu da se za manipuliranje javnog mnijenja kao najprigodnija javlja televizija. Ona svojim karakteristikama spada u grupu tzv. "lakih medija": pasivnost prilikom primanja informacija, njihov jednosmjerni tok, brzina prijenosa, mogućnost cenzure... Osobito ne treba zaboraviti da veći dio pučanstva gradi svoj politički pogled na svijet putem ovoga medija. Toga je svjesna i SPS, pa je grčevito drži i nervozno brani. Nije stoga bezrazložno zgrada TV Beograd tenkovima obranjena u proljeće 1991.

Grubi ocrta ovoga problema time je, za ovu priliku, dovoljno predstavljen. Međutim, sam prikaz neće promijeniti stvari!

Srboljub Horvat - Bunjevac

Utjecaj medija na formiranje svijesti, ili: predizborna kampanja**'AJDE, KAŽI I TI NEŠTO**

- **Televizija je postala suvremena toljaga kojom se neposlušne građane svakoga dana udara po glavi u namjeri da im se dopre i do posljednjeg zdravog tkiva u njoj**
- **Ako se na nečemu ovom režimu mora skinuti kapa onda je to njegova sposobnost da se održi i pored svih zvjerstava koja je naočigled preplašenih i osiromašenih ljudi počinio**
- **Predizborna kampanja koja se polako bliži kulminaciji na najbolji način pokazuje svu besmislenost ove lakrdije**

Da bi se razumjela situacija glede informiranja u nas, najprije treba reći da je Vojvodina pod okupacijom samopostavljenog režima iz Beograda. Uličnim rušenjem legalne "autonomaške" vlasti i ukidanjem ustavnih odrednica koje su postojale, a Vojvodini, koliko-toliko, obezbjeđivale autonomnost, režimska klika iz Beograda je u svoje ruke preuzela osnovne poluge vlasti. Pod ovim podrazumijevam izvršnu, zakonodavnu i sudsku koje su preko noći (ulice) promijenile gospodara. Ništa bolje nije prošao niti ostatak "države" (!?) Srbije. Ako je Srbija država, čemu floskula "Savezna Republika Jugoslavija"?

Medijska diktatura

Da bi svoju samovolju u političkom egzibicionizmu sprovodili na za njih najbolji način u ruke su im prešla i sva značajnija sredstva masovne komunikacije. A da bi to ostvarili prvo su se morali dočepati nabrojanih poluga vlasti. Tako je bez mnogo boli "izvršena transformacija" državnog radija i televizije. Ako ljudi nisu reagirali na ono što im se uživo, pred očima, odigravalo logično je da "nisu ni primetili" kako su im odjednom domovi ispunjeni najcrnjim šovinizmom u slici i riječi. I u početku i sada nudena je posljednja logična teza besmisla o krvi i tlu kao isključivom pravu nastanjivanja i omeđivanja jednog prostora.

Režim iz Beograda pravilno je shvatio važnost medija u današnjim uvjetima, postavljajući na najodgovor-

nija mjesta najpodobnije ljude, istodobno se oslobadajući "sumnjičavih" i "nekvalitetnih". Opet bezbolno, jer u trenucima kada je svatko natovaren do grla vlastitim problemima i kada oni sve više rastu, a kraja im se ne nazire, niti na kraj pameti mu je da se solidarizira sa ovovremenskim donkihotima. Ovo je jedna od mnogobrojnih činjenica koja vladajućoj političkoj partiji besprijekorno ide u prilog.

Televizija je tako postala suvremena toljaga kojom se neposlušne građane svakoga dana udara po glavi u namjeri da im se dopre i do posljednjeg zdravog tkiva u njoj. Koliko malo tvrdih glava imamo, najbolji je svjedok vrijeme u kojemu živimo i ljudi s kojima se susrećemo. Čarobna kutija postala je tako nefizički instrument diktature i samovolje produkata koji kao da su se (svi skupa) nalazili u Pandorinoj kutiji i u pogodnom trenutku iskočili iz nje, iznenadili građane i svojom snagom i slatkorječivim mitovima ih kolektivno hipnotizirali, vodeći ih u propast. Zašto baš televizija ima taj zadatak? Iz jednostavnog razloga. Čelni čovjek republike imao je priliku izvući pouku iz primjera diktatora koji su se nalazili posvuda oko nas u susjedstvima. Ako se masama može vladati (a pokazalo se da se može) bez upotrebe gole fizičke sile, čemu onda njena upotreba? Televizija je izgleda najbolji način, jer ima tu moć da se vidi i čuje živa slika i riječ, i tim, audiovizuelnim efektom stvori dojam da ono što se na ekranu nalazi ne može biti neistinito. Svatko tko se u taj model uklapa nema realne opasnosti od

upotrebe "svih sredstava pravne države" protivu njega samoga, jer je i tako odveć beznačajan da bi se sila na njemu pokazivala. Druga je stvar s onima koji iz tog modela iskoče. Praksa je pokazala koliko su jake snage reda koje će sigurno intervenirati ukoliko se vrh počne ljuljati. S druge strane, postojanje tzv. nezavisnih i umjerenih televizija dobri su i za vladare i za podanike. Za prve zato što mogu reći kako kod nas postoje i "opozicione" stanice, a za druge jer im predstavlja neku vrstu "Hyde parka", tj. mjesto gdje će se potruditi da vjetar ipak ne odnese sve javno izrečene misli. I jedni i drugi su svjesni toga utjecaja i baš je to i poražavajuće.

"Stariji brat", radio, je polako gurnut u stranu što se tiče autoriteta i važnosti, ali je situacija gotovo identična onoj s televizije.

Najgora je situacija što se pisane riječi tiče. Računalo se na to da mi i tako veoma malo čitamo, a kada se u obzir uzme još i sadašnja ekonomska situacija rezultat koji imamo posve je logičan. U novinama vlada najveće šarenilo i nigdje ne postoji toliki broj oporbenih uredništava kao u njima. Međutim, kada se u obzir uzme da, prema nekim anketama, novine čita ispod 10% građana, a kupuje ih još manji broj, i kolika je šarolikost među njima onda postojanje ovakve "demokratske" nalazi još izrazitije utemeljenje u objašnjenju o postojanju tv medija.

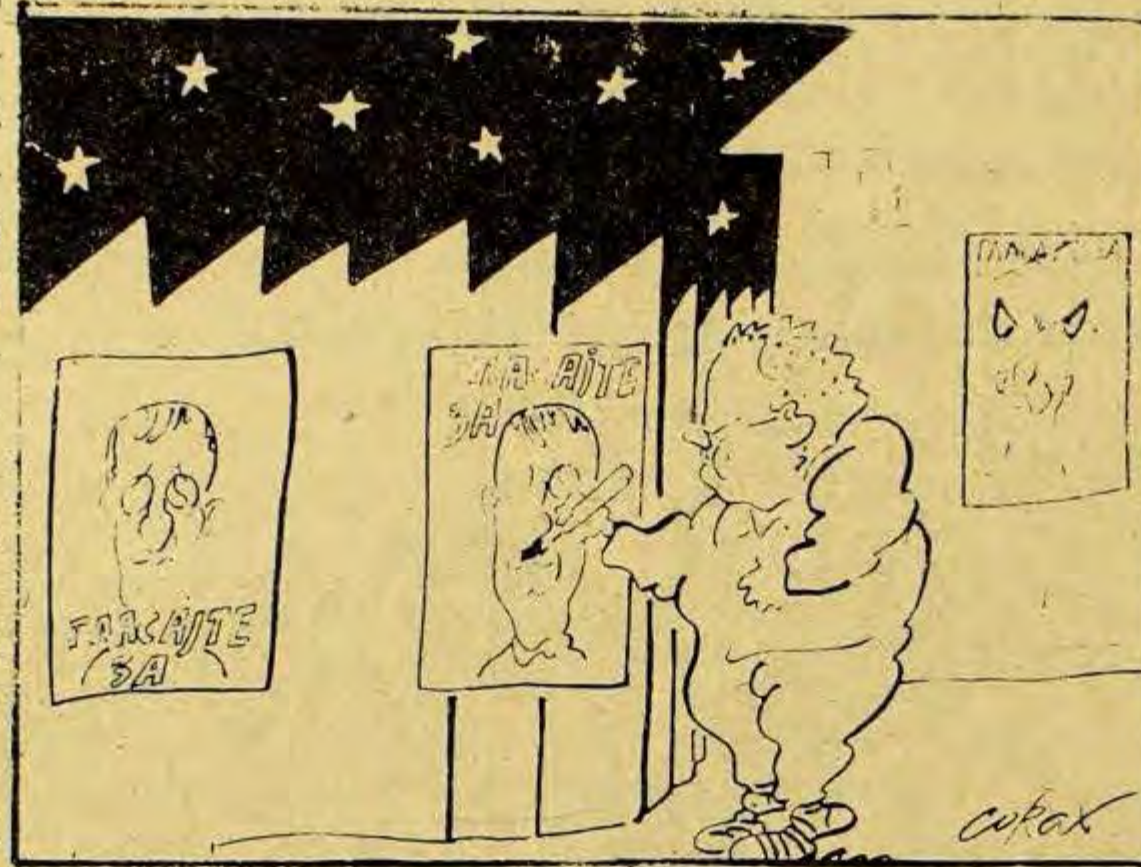
O S V R T I

Otac koji jede svoju djecu

Ako se na nečemu ovom režimu mora skinuti kapa onda je to njegova sposobnost da se održi i pored svih zvjerstava koje je naočigled preplašenih i osiromašenih ljudi počinio. Lista onoga što nije dostojno ljudskog života je toliko dugačka, a i očita, da je doista ne treba nabrajati. Uostalom, tko razumije, shvatit će. Fenomen koji u svemu ovome za dugo neće moći biti valjano objašnjen smo mi sami. Dojučerašnji susjedi, turisti, privatnici, znanstvenici... postali su sastavnim dijelom nečega što je još davno zamišljano, a danas u praksi sprovedeno. Postali su ratnici za ideale, puni mržnje prema drugome i ljubavi prema materiji, sumnjičavi prema bližnjemu, šverceri i sitni prevaranti. Sav jad tamne strane ljudskog bića obuzeo nas je i u tome ponetko može još i uživati, jer se pokazuje sposobnijim. Na čega smo spali. Najteže je onima koji su toga svjesni, a ne mogu učiniti ništa. Jadno.

Predizborna kampanja koja se polako bliži kulminaciji na najbolji način pokazuje svu besmislenost ove lakrdije. Što se sve može čuti i kakve se sve

njuške mogu vidjeti kao gosti u sobama u večernjim satima. Kao da je u ovoj šarenoj laži postalo pravilo "ajde, kaži i ti nešto" i time uveseli mase, olakšaj sebi dušu i tako si pomoz, jer te neće biti do naredne godine, ako te uopće i bude. I svi: s lijeva, desna, iz centra, polulijeva, poludesna... nagrću na lijepak zvani studio poput mušica na svjetiljke. Postali su dvorani bez ka-

"Otac na službenom putu"

pa (neki se ne stide ni njih staviti) koje vladar pokazuje da bi se ceremoniji dao lak i zabavan karakter, a oni još zbog toga i presretni. Sva, ama baš sva, moralna golotinja izlazi na vidjelo, i toga se ne srame. Blago njima... Naravno, u cijeloj ovoj srednjovjekovnoj priči otac je taj koji vlada i jede svoju

djecu, a mati, nemoćna, vene i gubi se. Za svaku priliku odabere po jednoga koji ima predispozicija da se pokaže kao dobar. Ne može biti svatko očevo miljenik. U početku on ga mazi, hrani kako bi ojačao i činio djela koja sam otac neće morati. A ako previše ojača ili se zapita zašto to čini za oca, a ne za sebe sama, ili ga nečime naljuti, onda strogi otac jednostavno pojede svojega miljenika i traži drugoga. Mnogi su tako prošli, a svi na koje on pokaže prstom, umjesto da izvuku pouku i pobjegnu, poput omađijanih, ne odolijevaju zovu. Mati, slaba i nemoćna, samo promatra ovu tragediju između tiranskog oca i zločeste djece. Uzaludan je strah preostale djece i traženje pomoći u majčinim skutima kada je ona potpuno porobljena, nemoćna i nijema. Strašno. I sve to pred našim očima, u srednjovjekovnom koncu XX. stoljeća. Za onoga tko to eventualno gleda sa strane može biti još i komično, a za nas koji to preživljavamo, izgleda odveć ozbiljno da bismo mogli nalaziti još i elemente zabavnosti. Stoga, prije nastupajućih Božića, Novih godina i ostalih blagdana - sretni Vam izbori!

Zlatko Romić

Diktatura osrednjosti vlada

VEĆ ODIGRANO

- **Pri evidentno informativnoj blokadi i neukusnom manipuliranju, biračko pravo nije potvrda demokracije društva, nego političke negacije čovjeka**
- **Za kriterij istine ne uzimaju bijedu do koje su nas doveli, nego povijest koju sami pišu i iracionalnu zavjeru vaskolikog svjetskog poretka**

Nevolja predstojećih izbora sadržana je u tomu što od njih unaprijed nitko ništa ne očekuje. Pa čak i mogućni državni udar ne bi bio ništa nova, niti drugoga. Apatija, pesimizam, ovladao je našim tijelom i duhom i poput dosadne vlažne magle, to stan-

je caruje organizmom crpeći iz njega posljednje atome zdrave snage. Dok, istodobno neki pritajen, prigušen glas iz dubine uznemirenog i uplašenog primozga izglednjelim ljudima, dovedenim u red podmuklo prijeteći dovikuje: "Pazite! Bez nas može biti i gore."

I upravo slogan "može biti gore" nameće se kao odlučujući faktor da izbore ovoga puta dobiju oni koji su davno izgubili bitku s vremenom, realnošću, moralom i poviješću.

O S V R T I

"Vrlina" socijalista

Ovi treći, "demokratski" izbori na sreću neće biti utrka u dvoje između socijalista i udružene oporbe. Bit će to jedna manje-više rutinska i istrčana utrka između vladajuće partije i razjedinjene oporbe. Kažemo, na sreću, jer oporba u ovome trenu nije spremna niti na pobjedu, niti na poraz. Ujedinjena oporba možda bi izbore dobila neznatnom većinom, no ona bi u biti pobijedila samo socijaliste, ali izborna pobjeda ne daje izgleda za poziciju koja bi nešto bitno promijenila. U slučaju da izbore izgubi s nepovoljnim odnosom glasova bio bi to šok koji bi ostavio dublji trag, a oporvak bi bio dugačak i neizvjestan koji vodi u nove podjele. Ovako je mudro sačuvana mogućnost budućeg ujedinjenja.

U isto vrijeme "vrlina" socijalista, tj. njihova urođena sposobnost da sve upropaste, i da sve svedu na siromaštvo je ipak prolazna. I ne treba ih zaustaviti na pola puta, tim prije što se veći dio oporbe još po pitanju zacrtanih ciljeva bitno ne razlikuje od vladajuće garniture otvoreno je i pitanje sredstava kojima žele doći do cilja. Njihovo predizborno angažiranje više govori o političkim ambicijama pojedinih stranaka nego o stvarnim akcijama koje bi pridonijele životnom boljitku čovjeka. S druge strane, ogromna prednost socijalista je što su svijest obična čovjeka uspješno inficirali do stupnja nesposobnosti kritičke prosudbe vlastite zbilje. Njihove opće otrcane ideje o građanskoj opciji, profesionalnom internacionalizmu, siromaštvu, još imaju prođu. S obzirom da se do besvijesti pozivaju na istinu o sebi samima. Pri tomu za kriterij istine ne uzimaju bijedu do koje su nas doveli, nego povijest koju sami pišu i iracionalnu zavjeru vaskolikog svjetskog poretka.

Glasajmo, da bismo govorili

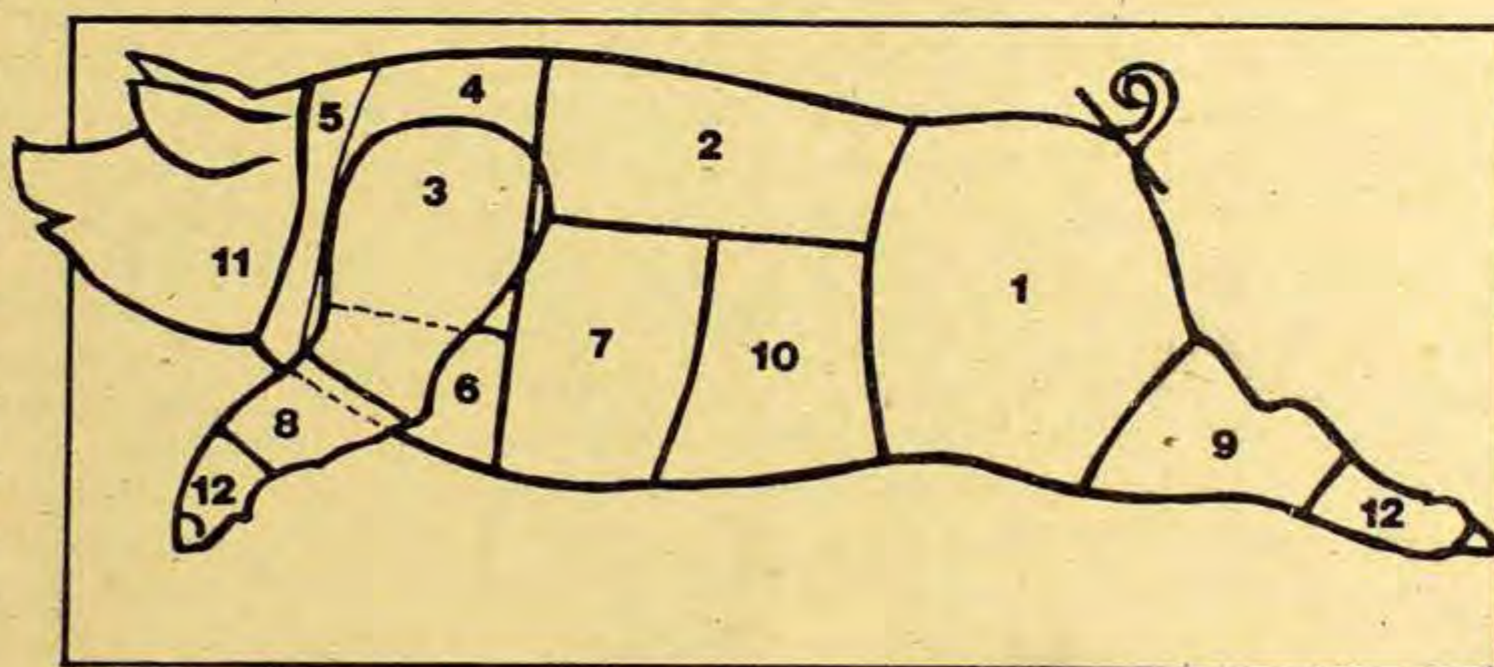
Diktatura osrednjosti koju je zavela vladajuća partija sprečava da se čuje istinski glas naroda, niti dozvoljava da progovori savjest pojedinca. Osrednjost po načinu svoje manifestacije, a napose pri upravljanju državom ne poznaje probleme konkretna čovjeka. U tim uvjetima pri evidentno informativnoj blokadi i neukusnom manipuliranju, biračko pravo pojedinca nije

ovim izborima, ili dobije srazmjerno visok procent glasova izbornoga tijela, a što je povoljniji slučaj neće to biti rezultat neke njene smišljene akcije, nego glas naroda, a što je nova kvaliteta. Bit će to šapat vladajućoj partiji da pristajemo na siromaštvo kao prolazno stanje, ali ne na siromaštvo kao sudbinu na što nas socijalisti iz svojih udobnih i toplih vila, brzih kola i uz bogatu trpezu upućuju. Konačno, bit će to i opomena oporbi da se mora uozbiljiti i da se ubuduće daleko odgovornije postavi prema biračkom tijelu.

Time i tijesna razlika u broju glasova bit će pobjeda oporbe i prvi znak da se zalažemo za vladu koja će uvesti red koji prevashodno počiva na pravu savjesti i odgovornosti, a ne na apstraktnoj slobodi. Iz tih razloga na izbore treba izići; na izborima ovim nije prioritet samo biranje, nego

glasanje za stanje promjene. Odnos broja glasova bit će indikator volje naroda, a ne puko političko opredjeljenje. Teško je predmnijevati da je volja naroda na strani onih koji su nas doveli na ivicu očaja. Slogan da bez njih može biti i gore nije rezultat svjesne prosudbe, nego posljedica straha. U krajnjem slučaju, bez vladavine socijalista može nam i biti gore, ali to "gore" s oporbom ima svoj kraj. A svaki kraj prethodi i navješćuje početak. Sa socijalistima smo uvijek na početku, i to njihovom početku, a povijesna je istina da nijednu svoju početnu ideju zamisao, ili opće proklamiranu akciju nisu doveli do kraja. Iznevjerili su je u korjenu. Jasno da je njima novi ili stari, svejedno već koji svjetski poredak, ne znači ništa. Jednostavno, oni su nesposobni da se bore za čovjeka. Saživjeli su se sa svojim sebi datim uzetim otetim blagostanjem.

Székeley Vojislav

Slika za povijest: Izumrla životinja

potvrda demokratičnosti društva, nego politička negacija čovjeka. Logički se onda postavlja pitanje treba li na izbore uopće izići? Sa stajališta logike odgovor bi mogao biti negativan. No, kako ovdje već odavno mnogo toga nema veze s logikom i da se pitanje sudbine razvoja društva rješava u njegovoj empiriji odgovor je nužno potvrđan. Na izbore se mora izići. Moramo glasati danas, kako bi sutra mogli govoriti "eto, bar smo pokušali". Sam rezultat izbora ne treba gledati kao prost matematički odnos brojeva. S obzirom da se problem demokracije ne može postaviti kvantitativno i izolirano, nego se povezuje s općim stanjem duha i kulture. A tu matematička većina izražena kroz glasački stroj ne daje pravoga uvida. Ovim izborima u biti će biti naznačena ona buduća snaga društva koja će biti spremna priznati istinu o nama - a istina je da smo siromašni, da je to siromaštvo naše; da pristajemo na siromaštvo, ali da ne pristajemo na bijedu i na poniženje do kojega nas je dovela vladajuća partija na čelu sa svojim neukusno nesposobnim personama. Pobijedi li oporba na

Vojvodina nekad i sad

Piše: Vladimir Horvat

OD XVIII. STOLJEĆA DO 1941.

Pojam Vojvodina označava oblast na čelu s vojvodom (vojskovodom). Do danas se može uočiti šest faza u njenom razvitku.

1) Termin je nastao koncem XVII. i tijekom XVIII. stoljeća od strane Srba koji su, bježeći od Turaka, našli utočište u habsburškoj Mađarskoj. Naime, nakon više desetljeća provedenih u Mađarskoj, nezadovoljni brojnim kraljevskim privilegijama koje su uživali po personalnom principu, počeli su tražiti teritorijalnu autonomiju - **oblast na čijem čelu bi bio srpski vojvoda**, iako je u južnoj Ugarskoj živjelo i mnoštvo drugih naroda!

2) Jedini stvarni rezultat ovakvih težnji za vrijeme Habsburgovaca bilo je postojanje (1849-1860.) oblasti koja se zvala **Srpska Vojvodina i Tamiški Banat** s prijestolnicom u Temišvaru (karta 1 - to je mali dio Srijema (1), i veći dijelovi Bačke i Banata), gdje su od milijun i pol stanovnika, Srbi činili jednu petinu, dok su većinu tvorili Nijemci i Mađari. Razlog ove tvorevine je bila namjera Beča parirati buntovnim Mađarima, jer je u tih 11 godina mađarska vlast bila slaba.

3) Pojam Vojvodine je ponovno aktualiziran raspadom Austro-Ugarske monarhije 1918. godine. O nekim aspektima tih događaja bilo je riječi u prošlom broju. U svakom slučaju, između dva svjetska rata su Vojvodinom smatrana "tri B": Baranja (4), Bačka (2) i Banat (3) (karta 2).

No, vrlo je zanimljiva evolucija političkih stavova nekih od glavnih srpskih sudionika u događajima oko Velike narodne skupštine u Novom Sadu. Riječ je, prije svega, o somborskom odvjetniku i lideru somborskih radikala **dr. Joci Laloševiću**. Evo nekoliko ulomaka iz jedne njegove izjave, 14 godina nakon novosadske "skupštine": "Vojvodina, kada je ušla u sastav naše nove države, bila je bogata, sredena, krcato puna i napredna pokrajina i privredno i kulturno i društveno... Danas je Vojvodina isceden limun; upropaštena, razrivena, privredno dovedena do prosjačkog štapa... Tražimo da se u okviru današnjih granica naše države neo-

dložno sprovede u život načelo **Vojvodina Vojvodanima**, sa istim onakvim pravima kakve će uživati i druge pokrajine... nećemo više da trpimo da se naši sinovi sistematski zapostavljaju i žigošu kao nedovoljno pouzdani, da nam se postavljaju ljudi koji ne poznaju i neće da upoznaju naše prilike, naše zakone, naše običaje i naše potrebe... nego celu ovu pokrajinu smatraju samo podesnim predmetom za iskorišćavanje..." (navod iz lista "Nezavisni")

Tako se među dijelom inteligencije vojvođanskih

Srba javio tzv. "autonomaški pokret". No, osnovna mu je slabost što je on polazio s isključivo srpskog nacionalnog stanovišta, zanemarujući većinu ostalog puka koji su bili nesrbi. Evo što je o tome, pomenuti Lalošević govorio: "... Jesmo li mi ti koji slabimo Srpstvo, ili su to oni koji su od jedne na-

Karta 2 (Vojvodina 1918 - 1941)

predne, bogate i sredene pokrajine načinili pustom i koloniju za ugnjetavanje... Šta je bolje po Srpstvo i njegovu snagu: da li jedna autonomna uprava koja rešava socijalne prilike i potrebe toga kraja... ili i dalje podržavati jedan policijski režim i ugnjetavanje koji na sve strane seje samo mržnju i ogorčenje i koje baca ružnu sliku na srpsko pravdoljublje, srpski liberalizam i srpsku kulturu?"

Besmislenost isključivo srpskog karaktera ove oblasti je izražen u činjenici što su Srbi u to vrijeme činili nešto manje od trećine pučanstva. Više je no simptomatično npr. da u pregovorima o razgraničavanju tijekom 1919. nije bilo niti jednoga predstavnika iz Vojvodine.

U sljedećem broju: "Od 1945. do danas"

Karta 1 (Vojvodina 1849 - 1860)

1. Srijem je oblast između Dunava i Save, a na zapadu je omeđen mjestima: Vukovar, Vinkovci i Županja. To je negdašnja hrvatska županija čiji je veći dio (osim malog zapadnog dijela) nakon Drugog svjetskog rata dodijeljen Vojvodini u zamjenu za jugoslavenski dio Baranje. Ime vodi od rimskog grada Sirmija, sjedišta rimske provincije Panonija.

2. Bačka je, grubo rečeno, teritorij između Dunava i Tise s gornjim granicama iznad Baje i Subotice. Zapravo je to negdašnji teritorij Bač-bodroške županije od koje je golemi dio dodijeljen 1919. Kraljevini SHS, a dio oko Baje i Aljmaša (Bácsalmás) je ostao Mađarskoj. Naziv potječe od starog kaštela Bača, po kojemu je županija dobila ime koje se proteglo i na širu oblast.

3. Banat je teritorij omeđen rijekama Dunavom, Tisom i Murešom, a na istoku južnim Karpatima. Formiran je 1718. kao krunski domen. Na tom teritoriju su kasnije obnovljene mađarske županije: Torontalska, Tamiška i Krašovska. nakon 1919. najveći dio Banata je dodijeljen Rumunjskoj, a manji Kraljevini SHS, dok je sjeverni dio ostao Mađarskoj.

4. Zapravo je to najjužniji dio negdašnje mađarske županije, kojega su Francuzi poklonili Kraljevini SHS. Inače je Baranjska županija dobila ime po jednoj utvrdi (Báranyvár), ali je sama etimologija nejasna, jer je nepoznato je li korijen riječi romanski, slaven-ski ili mađarski.

U ovoj rubrici donosimo primjere raznih autonomija manjinskih zajednica u Europi

ZAŠTITA MANJINA

JUŽNI TIROL

Postojali su i drugi načini na koje je autonomija bila ograničavana. Tako je npr. de Gasperi - Gruber sporazum postavio etničke proporcije u javnim službama. Isto tako, značajka vlade, ne samo na lokalnoj i okružnoj, nego i na regionalnoj razini bila je podjela vlasti institucionalizirana između dviju etničkih grupa. Ovakva podjela vlasti je zahtijevala od regionalne i provincijske vlade Bolzana, tj. predsjednika vlade, zamjenika i drugih da budu za različite sektore, isto kao i vlade 117 okružnih savjeta u Južnom Tirolu. Ali, kao pitanje se može pojaviti je li onda ujedno postojala i koaliciona vladina politika? Drugim riječima, ako su Talijani imali pravo na predstavnike u južnotirolskoj vladinoj administraciji, je li postojala i obveza Južnotirolaca da s njima usuglase zajednički program? U praksi je ovakva koalicija uvijek postojala, čak iako je ponekad bilo potrebno stanovito vrijeme za usuglašavanje stavova. Ono što je stvar činilo jednostavnijom jest činjenica da je predstavnik većine Južnotirolaca, Južnotirolska narodna partija (Südtiroler Volkspartei - SVP) čija je ideologija vrlo bliska ideologiji talijanske Kršćansko-demokratske partije. Sukladno tome, a usprkos činjenici da su talijanski etnički glasovi uvijek podijeljeni između tradicionalnih političkih partija koje pokrivaju cijeli politički spektar, koalicioni partneri su mogući, i reflektirajući koalicije na nacionalnoj razini, talijanske socijaldemokratske i socijalističke partije su također sudjelovale u provincijskoj vlasti. Usvajanje bilo koje političke odluke vršeno je putem glasanja. Odluka koja dobije većinu glasova biva usvojena.

Prije revizije statuta o autonomiji 1972. odluke provincijske skupštine nisu bile osobito važne, zato što je provincijska skupština odlučivala samo o malom broju pitanja i zato što je država imala posljednju riječ putem izvršnih mjera i financija. Međutim, postojala je još jedna mjera osiguranja, a to je bila mogućnost ispitivanja ustavnosti onih zakona koji su kršili princip jednakosti između dviju jezičnih grupa. Iako je prije 1972. takvu akciju mogla poduzeti samo regija, i iako su Južnotirolci morali računati na talijansku pomoć, postojala je barem mogućnost. Do sredine pedesetih godina nezadovoljstvo Južnotirolaca statutom o autonomiji i njegovom primjenom dovelo je i do prvih nasilnih akata i do velikog iseljavanja stanovnika u potrazi za poslom u Njemačkoj i Austriji. Rezultat je bio paket mjera, usuglašen 1969., putem kojega je Južni Tirol trebao dobiti veću autonomiju, a Italija je od Austrije dobila obećanje da će, kada sve mjere predviđene novom autonomijom budu primjenjene, proglasiti da je

Italija ispunila de Gasperi - Gruberov sporazum. Jesu li i Južnotirolci bili zadovoljni ovakvim razvojem događaja? Odgovor se sastoji od dva dijela. Prvo, iako je sudbina Južnog Tirola bila neizvjesna, iako je ekonomska i socijalna pozicija Južnotirolaca bila nesigurna, dok su terorizam i akcije talijanskih snaga sigurnosti stvorile ponor između Tirolaca i Talijana, nije bilo iznenađenje da pretežiti broj Tirolaca želi otepljenje i pripojenje Austriji. Ali, u trenutku kada je pitanje granica prestalo biti važno i kada su se mjere proširene ekonomije počele osjećati, terorizam i akcije snaga sigurnosti, i Južnotirolci su promijenili svoje mišljenje. Umjesto da budu siromašni rodaci u Austriji kao svojoj domovini, sada su postali vladari bogate pokrajine. Očuvanje i napredak njihove kulture je bilo u njihovim rukama i osigurano. Isto je tako za njih bolje bilo, kao talijanske građane, biti dio Europske zajednice i NATO-a, nego izolirane, male i neutralne države kakva je Austrija.

S druge strane, Južnotirolci su masovno reprezentirani od strane SVP koja dobije obično oko 90% glasova njemačke etničke grupe, ali koja, pored proklamiranog prava na samoodređenje, smatra de Gasperi - Gruberov sporazum "osnovom za nacionalni razvitak tirolske manjine unutar Italije". Glavne značajke autonomije iz 1972. su bile:

- sve administrativne i zakonodavne funkcije su bile prebačene na Južni Tirol
- princip po kojemu su etničke proporcije u pogledu zapošljavanja bile primjenjivane samo u pogledu na provincijsku administraciju, sada su proširene i na sva državna i poludržavna tijela u provinciji (s izuzetkom ministarstva obrane i različitih policijskih snaga, ali je poznavanje oba jezika bilo obvezatno i tamo, i to na svakoj razini)
- provizije koje su se odnosile na financiranje provincije bile su interpretirane tako da je provincija automatski primala 1.61% od bilo kojega dohotka države u svim važnim sektorima
- provincija je imala pravo postaviti pitanje ustavnosti državnih zakona ispred ustavnog suda
- glede donosenja odluka bilo je predviđeno da, ukoliko je došlo do povrede jednakosti prava jedne od jezičkih grupa, većina zastupnika te grupe može tražiti glasanje jezičkih grupa pojedinačno. Ukoliko je ovakav zakon prihvaćen usprkos 2/3 većini jedne grupe koja je glasala, ta grupa može pokrenuti postupak ispred regionalnog administrativnog suda. Tijekom preispitivanja zakona, on je na snazi.

Iz ovoga se može vidjeti da je etničko pitanje bilo veoma bitno. Ono je rukovodilo u koje će škole ići djeca, mogućnost zapo-

sljenja u javnim službama, kandidaturu budućih zastupnika. Svatko se morao opredijeliti kojoj grupi pripada, a roditelji su to činili u ime svoje djece. Tijekom godina primjene ovoga statuta, neke su odredbe čak i poboljšane i usavršene. Odredbe o zapošljavanju i predstavnstvu u javnim službama, veoma važne ne samo u smislu administriranja i upravljanja svojim rodnim krajem za manjine, nego i u moralnom smislu. Isto tako, administracija se proširila i sa značajnim dotokom zagwarantiranih sredstava za primjenu zagwarantirane politike, tako da je po prvi puta autonomija zaista počela postojati i proizvoditi učinke. Situacija se popravila i zahvaljujući ekonomskom "bumu" koji je osobito bio vidljiv na polju turizma, a bio je uzrokovan smanjenjem vrijednosti lire i porastom vrijednosti marke i šilinga, i završetkom autoputa preko Brenner Pass-a. Provincijska vlast uzela je u zamam novce kojima je pomogla da turistički objekti budu dobro i moderno opremljeni, a također da oni koji su nedostajali budu sagrađeni. To je doprinijelo i velikom napretku građevinarstva. Novac koji je u provinciju dolazio putem turizma dodat je novcu koji je bio zagwarantiran provinciji (1.61%) i novcu koji je priman od strane Europske zajednice, a koji je služio za modernizaciju planinskih farmi.

Iako možda ovo izgleda kao sretan završetak jedne priče o manjinama, koji je vrlo rijedak, treba dodati da nisu svi problemi nestali; ili: da su odnosi među etničkim zajednicama postali savršeni. Broj Talijana je tijekom godina smanjen sa 33%, po popisu od 1971. na 30% prema popisu iz 1981. Drugi ozbiljan problem je nastao kod onih stanovnika koji, ili nisu mogli, ili se nisu htjeli deklarirati o svojoj nacionalnoj pripadnosti. To je dovelo do upozorenja nekih boraca za ljudska prava da se na taj način, nedeklariranjem, mogu izgubiti i sva ostala prava, što niti je ustavno, niti je ljudski. Treći je problem u nedostatnom broju onih koji se natječu za mjesta u administraciji.

Postojanje ovih problema ukazuje da situacija, iako puno bolja no u godinama terorizma, još uvijek nije u potpunosti sređena. Javljanje se novi pokreti, koji, svaki za sebe, dovode do novih nezadovoljstava. S jedne strane neofašistički pokret Movimento Sociale Italiano (MSI) koji unosi nemir među Južnotirolce njemačkog podrijetla, a s druge strane još uvijek postoje i Tirolci koji su nezadovoljni primjenom statuta i koji žele otepljenje od Italije, ili status sličan onomu kojega ima San Marino. U međuvremenu postoji dogovor talijanske i austrijske vlade da ne dozvole da Južni Tirol pravi nesuglasice u njihovim odnosima. Nadajmo se da do njih neće doći.

INTERVIEW

Znate li' priču o Doletu? Znate. Ali, vrijedi se podsjetiti. Nek' ostane zapisano.

DOLAZE BOLJI DANI

- **Mogu me na ovu televiziju zvati i dvadeset puta, ali ja neću otići sve dok se taj šljam i talog koji je tamo, ne raščisti**
- **Mislim da su kamenjari mnogo zeznuli ovu ravnicu, i da je nikad nisu voleli ni shvatili**
- **Svako želi da se odvoji od idiota. I ja lično želim da budem autonoman. Da se u Srbiji i Jugoslaviji živi jedan normalan život niko ne bi želeo da se odvoji**

Dole je, vjerujem, i pored potpune blokade u državnim medijima zadržao svoju publiku. Jer, prave vrijednosti ostaju, i ne zaboravljaju se. Da je tako pokazuje i primjer njegove velike zauzetosti oko pripreme nove ploče i koncerata kojih će ponovno biti. Na neki način, i sam je sebe izolirao, jer je smatrao da ovo nisu vremena za pjesmu i koncerte. Kako sam kaže, pogrešno je procijenio situaciju, misleći da je većina ljudi u stanju normalno rasu|ivati. Sebe vidi kao proroka koji je svojim pjesmama dužan dići svoj glas da se zna da nisu baš svi slomljeni, jer mnogi će nakon svega ovoga reći "ja sam to znao". Vjeruje da ćemo uskoro ponovno živjeti normalno, prezire narodnjake, državni RTV i nedovršenu kategoriju ljudi na relaciji selo - grad, veli da će posljednji otići iz ove sredine, iz svog doma u ulici Jovana Cvijića broj 33 u Novom Sadu. Tamo smo se i našli u dogovoreno vrijeme

Glas ravnice: U pripremi Vam je nova ploča. Hoće li i na njoj biti materijala poput "Slobodane", "Soliter", "Samo da rata ne bude!"...?

Dorđe Balašević: Posljednja pjesma "Slobodane" je bila jako konkretna. Verovatno najadresiranija pjesma koju sam ikad napravio. Želeo sam da imam alibi da jednog dana ostane materijalni dokaz o tome šta sam mislio o toj pojavi u našoj zemlji. Na ovoj ploči neće biti baš tako konkretnih imena kao što su Sloba, Božović ili Danilo Ž. Marković, ili neki Bidža marginalac sa ovih skupštinskih prenosa. Pre svega, mislim da niko od njih nije zaslužio da se nađe na mojoj ploči, a s druge strane, to je stvar vaspitanja koje je u ovom momentu u velikoj krizi. Ali, ipak gledam da se ne spustim na neke "levele" na kojima bih mogao da se nađem sa tim imenima. Biće nekih pesama koje će generalno govoriti o ovoj situaciji, o varvarizmu, o primitivizmu, rušenju jednog grada na Dunavu itd. Međutim, ploča će ipak biti ljubavna. Trudim se da sve one koji me vole poštedim ispolitiziranosti. To sam uradio davno kada je ploča "Panta rei" proglašena kao crna. Sad bi mogla ponovo da se sasluša, pa da se analizira na časovima političke nastave ako budu ponovo otvorili u Kumrovcu ili na nekom drugom mestu da sad ovi momci koji uče za političare po-

slušaju kako to može i na drugi način da se kaže. Međutim, ja imam osećaj da će biti bolje. Taj moj proračanski momenat u pesmama je ovog puta apsolutno svetlo-plav, optimistički i dobar, tako da ćemo živeti ponovo kao ljudi.

Slušaju me kao Radio-London

Glas ravnice: Sve Vas je manje na našim stanicama, više Vas etar ne nosi. Kako to doživljavate?

Dorđe Balašević: Imao sam priliku nedavno da ulovim Radio-Beli Manastir na nekoj frekvenciji, valjda vojnoj. I neko je pozeleo da me čuje. Ja ne znam s koje strane granice, pa je bilo: "On nije kod nas u programu". To sam prvi put čuo onako zvanično i javno, a to se nadovezuje na pitanje vaspitanja koje sam pomenuo. Ali, činjenica je da tu i tamo ima sugestija da se ne "vrtim". Ne smeta mi to puno, jer oni ljudi koji žele da me slušaju će naći načina za to. Ima puno klinaca koji probijaju blokadu pa u svojim emisijama pušataju moje stvari. Neću da ih imenujem da oni zbog toga ne bi imali problema. Na televiziji nisam bio dugo godina, valda još od meča između "Zvezde" i "Olimpiquea" kad su me greškom pozvali ovi iz sportske redakcije. Oni su kasnije valjda dobili nalog, pa sam se nekako tamo provukao. Međutim, tu televiziju i taj radio kakav je većinom, njih sam pre ja stavio na led, nego oni mene. Mogu me na ovu televiziju zvati dvadeset puta i vući me buldožerima, ali ja neću otići dok se sav taj talog i šljam koji je tamo, ne raščisti. Meni ne treba televizija. Ja imam svoje pesme, knjige. Imam još uvek, istina, retke koncerte, ali ih imam; vezu sa ljudima koji misle isto kao i ja. Ne trebaju mi ovi njihovi releji. Ne vidim nikakvo zadovoljstvo da se pojavim između Krste Bijelića i Milijane Baletić negde između Trećeg dnevnika pre neke narodnjačke zvezde. Bolje da se pojavljujem i dalje ilegalno, kao Radio-London, da me vrte u kućama tajno i s jedne i s druge strane. Siguran sam da ćemo se za jedno sto godina svi slatko smejeti ovome što se sada dešava.

Glas ravnice: Utječe li ova medijska blokada spram Vas i na Vašu popularnost?

Dorđe Balašević: Na veliko razočaranje mojih neprijatelja koji su brojniji nego li moji prijatelji, moram reći da ne osećam nikakvo osipanje. Naprotiv. Čini mi se da mi se pozicije učvršćuju. Prošle godine sam posle dvogodišnje apstinencije imao u Beogradu devet koncerata u "Sava centru". Jedino Deda mraz još kad deli paketiće može napraviti toliko priredbi u "Sava centru". Ne brojim to ciframa, nego ljudima koji misle isto kao i ja. Puno ih ima, i oni te stvari ne zaboravljaju. Ovog puta radimo te koncerte iz čiste tradicije, jer tu više ekonomije nema da se zaradi na koncertima. Ali, postoji ta veza koju ne smemo da prekinemo. Karte se prodaju u roku od dva sata. Koncerti su mi potrebni koliko i publici. Mislim da svi ti redovi koje sam priuštio svojim navijačima pokazuju da mi ne opada popularnost. Ja ću to potvrditi i kada dodem u Suboticu gde me četiri godine nije bilo. Ne bojim se da kada bi sad preko svih ovih faca po Subotici prilepio svoje plakate da bih imao više posetilaca, nego ove stranke tzv. zajedno, u hali ili na nekom drugom mestu.

Glas ravnice: Govorili ste svojedobno da ovo nije vrijeme za održavanje koncerata, za slavljenja, ili zabavu. Sada ste to porekli.

Dorđe Balašević: Morao sam tako da uradim jer sam procenio situaciju. U ovoj situaciji sam se najviše razočarao u ljude, u čoveka, u homosapiensa kao biološku kategoriju. Ja sam mislio da je čovek ipak daleko od majmuna. No, u stvari i nije baš tako velika razlika. Mislim da je Darwin imao velik posao da dokaže tu svoju teoriju. Čovek ne da je postao od majmuna, nego su mnogi još uvek ostali majmuni i to je stvarno bilo teško razlučiti. Stalno sam mislio da ima mnogo više ljudi koji shvataju stvari normalno; da moramo da nastavimo da živimo, da nije stvar u politici, u nacionalizmu... koje su ovih godina isplivale. Svaki put kad kažem nešto protiv vlasti, protiv situacije, to nije moja želja da se pojavim na nekom mitingu, nego da živimo kao ljudi. Takođe sam vrlo naivno smatrao da tako mogu i drugi da rezonuju i da tihim, nemim štrajkom i bojkotom uspemo da izdejstvujemo neke promene: da prestanu pozorišne predstave, da prestanu koncerti, izlaziti prave novine... pa će to nešto promeniti. Međutim, sve što je to promenilo je bila promena na gore. Na svako upražnjeno mesto uletelo je milion

SIJEČANJ

- S 1 **NOVA GODINA**, Marija Bogorod.
 N 2 **2. PO BOŽICU**, Bazilije, Grgur, N.
 P 3 Geneveva, Anastazija, Cvijeta
 U 4 Dafroza, Angela F.,
 S 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
 Č 6 **BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)**
 P 7 Rajmund, Rajko, Zoran
 S 8 Severin, Teofil
 N 9 **KRŠTENJE ISUSOVO**, Julijan
 P 10 Agaton, Dobrosavl, Grgur X.
 U 11 Honorata, Neven, Higin
 S 12 Ernest, Tatjana, Živana, Benedikt
 Č 13 Hilarije, Veronika, Radovan
 P 14 Feliks, Srećko, Anastazija, Stošija
 S 15 Pavao pust., Mavro
 N 16 **2. KROZ GOD.**, Marcel, Oton
 P 17 Antun opat, Vojmil, Lavoslav, Marijan
 U 18 Priska, Liberata, Premila
 S 19 Mario, Kanut, Ljiljana, Marta
 Č 20 Fabijan i Sebastijan
 P 21 Agneza, Neža, Janja
 S 22 Vinko, Anastazije, Irena
 N 23 **3. KROZ GOD.**, Emerencijana, Ema
 P 24 Franjo Saleški, Bogoslav, Frane
 U 25 Obraćanje sv. Pavla, Ananija
 S 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tonka
 Č 27 Andela Merici, Živko, Pribislav
 P 28 Toma Akvinski, Tomislav
 S 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav, Tvrtko
 N 30 **4. KROZ GOD.**, Martina, Gordana
 P 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

VELJAČA

- U 1 Sever, Brigita, Miroslav
 S 2 **Svijećnica**, Marijan, Svjetlana
 Č 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar
 P 4 Andrija Corsini, Veronika
 S 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan
 N 6 **5. KROZ GOD.**, Pavao, Miki i dr.
 P 7 Rikard, Držislav, Rastimir,
 U 8 Jeronim Emilijani, Jerko, Mladen
 S 9 Apolonija, Sunčana, Zorislava
 Č 10 Skolastika, Hijacinta, Vilim
 P 11 Gospa Lurdska, Mirjana
 S 12 Eulalija, Zvonimir, Damjan
 N 13 **6. KROZ GOD.**, Katarina Ricci
 P 14 Valentin, Zdravko, Valentina
 U 15 Klaudije Col., Georgija
 S 16 Pepelnica (post), Julijana, Onezim
 Č 17 Sedam ut. Reda slugu BDM
 P 18 Bernardica, Šimun, Gizela
 S 19 Konrad, Ratko, Blago
 N 20 **1. KORIZMENA**, Eleuterije
 P 21 Petar Damijani, Eleonora, Damir
 U 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko
 S 23 Polikarp, Grozdan (Kvatre)
 Č 24 Montan, Modest, Goran
 P 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje (Kvatre)
 S 26 Aleksandar, Sandra (Kvatre)
 N 27 **2. KORIZMENA**, Gabrijel
 P 28 Roman, Teofil, Bogoljub

OŽUJAK

- U 1 Albin, Hadrijan, Zoran, Jadranka
 S 2 Lucije, Iskra, Čedomil
 Č 3 Kunigunda, Marin, Kamilo
 P 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
 S 5 Euzebije, Teofil, Vedran
 N 6 **3. KORIZMENA**, Marcijan
 P 7 Perpetua i Felicitia
 U 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
 S 9 Franciska Rimska, Franjka, Fanika
 Č 10 Emil, Makarije, Krunoslav
 P 11 Eutimije, Kandid, Firmin
 S 12 Teofan, Bernard, Budislav
 N 13 **4. KORIZMENA**, Rozalija
 P 14 Matilda, Milijana
 U 15 Longin, Veljko, Vjekoslava
 S 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
 Č 17 Patrik, Domagoj, Hrvatini
 P 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
 S 19 **JOSIP, zaručnik BDM**, Joško, Josipa
 N 20 **5. KORIZMENA**, Niceta, Dionizije
 P 21 Serapion, Vesna
 U 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea, Orlan
 S 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
 Č 24 Latin, Simeon, Javorka
 P 25 Blagovijest, Maja, Marijan
 S 26 Montan i Maksima, Emanuel
 N 27 **CVJETNICA**, Lidija, Rupert
 P 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
 U 29 Jona, Bertold
 S 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
 Č 31 Veliki četvrtak, Benjamin, Amos

SRPANJ

- P 1 Aron, Teobald, Šimun, Predrag
 S 2 Oton, Matinijan, Višnja
 N 3 **14. KROZ GOD.**, Toma ap., Tomo
 P 4 Elizabeta Portg., Elza, Jelica, Neven
 U 5 **Ćiril i Metod**, Antun M. Zakarija
 S 6 Marija Goretti, Bogomila
 Č 7 Klaudije, Vilibald, Vilko, Goran
 P 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
 S 9 Kr. mira, Leticija, Nikola Pik. i drugovi
 N 10 **15. KROZ GOD.**, Amalija, Ljubica
 P 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslava
 U 12 Mohor, Ivan Gualberti, Mislav
 S 13 Majka Božija Bistrička, Henrik
 Č 14 Kamilo de Lellis, Miroslav
 P 15 **OSNUTAK DSHV**, Bonaventura, Justa
 S 16 Gospa Karmelska, Karmela
 N 17 **16. KROZ GOD.**, Letancije, Branko
 P 18 Fridrik, Simforoza, Arnulf, Natko
 U 19 Aurelija, Zora, Zlatka
 S 20 Ilija prorok, Iljko
 Č 21 Lovro Brindizijski, Danijel, Danica
 P 22 Marija Magdalena, Manda
 S 23 Brigita, Apolinar
 N 24 **17. KROZ GOD.**, Kristina, Mirjana
 P 25 Jakov St. apostol, Kristofor, Krsto
 U 26 Joakim i Ana, roditelji BDM, Anica
 S 27 Kliment Ohridski, Natalija, Ljerka
 Č 28 Nazarije i Celzo, Inocent, Nevinko
 P 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira
 S 30 Petar krizolog, Rufin, Anđa
 N 31 **18. KROZ GOD.**, Ignacije, Vatroslav

KOLOVOZ

- P 1 Alfons Liguori, Vjera, Nada
 U 2 Gospa od Andela, Euzebije
 S 3 Augustin Kažotić, Lidija
 Č 4 Ivan Vijanney, Ivica, Radoš
 P 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
 S 6 Preobraženje Gospodnje, Predrag
 N 7 **19. KROZ GOD.**, Siksto papa
 P 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
 U 9 Roman, Firmin, Tvrtko
 S 10 Lovro đakon, Lovorko, Zvezdan
 Č 11 Klara, Jasna, Jasminka
 P 12 Anicet, Hilarije, Veseljka,
 S 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
 N 14 **20. KROZ GOD.**, Maksim, Kolbe
 P 15 **VELIKA GOSPA**, Marija, Veljka
 U 16 Stjepan kralj, Rok, Krunoslav
 S 17 Hijacint, Liberat, Miron
 Č 18 Jelana Križarica, Jelka, Agapit
 P 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla
 S 20 Bernard, Samuel, Porfirije, Branko
 N 21 **21. KROZ GOD.**, Pio X., Hermogen
 P 22 BDM Kraljica, Vladislava
 U 23 Ruža Limska, Filip Benicije, Zdenko
 S 24 Bartol apostol, Bariša, Bartul
 Č 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasancijski
 P 26 Rufin, Zefirin, Jadranko
 S 27 Monika, Honorat, Časlav
 N 28 **22. KROZ G.**, Augustin, Tin, Gustav
 P 29 Glavosijek Ivana Krstitelja
 U 30 Feliks, Adaukt, Gaudencija, Radoslava
 S 31 Rajmund, Rajko, Optat, Željko

RUJAN

- Č 1 Egidije, Konstancije, Branimir
 P 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
 S 3 Grgur Veliki, Grgo, Gordana
 N 4 **23. KROZ GOD.**, Ruža Viterpska
 P 5 Lovro Justinijani, Borko
 U 6 Zakarija, Boris, Davor
 S 7 Marko Križevčanin, Blaženko
 Č 8 MALA GOSPA, Maja
 P 9 Petar Klaver, Strahimir
 S 10 Pulherija, Nikola Tolentinski
 N 11 **24. KROZ GOD.**, Proto i Hijacint
 P 12 Ime Marijino, Gvido
 U 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Živan
 S 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
 Č 15 Žalosna Gospa, Dolores, Tugomil
 P 16 Kornelije i Ciprijan
 S 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
 N 18 **25. KROZ GOD.**, Josip Kupertinski
 P 19 Januarije, Suzana, Željko
 U 20 Kandida, Svjetlana, Dionizije
 S 21 Matej ap. i ev., Matko, Matiša (Kvatre)
 Č 22 Mauricije, Mavro, Toma V.
 P 23 Lino, Tekla, Konstancije (Kvatre)
 S 24 Gospa od Otkupljenja (Kvatre)
 N 25 **26. KROZ GOD.**, Aurelija, Zlata
 P 26 Kuzma i Damjan, Damir
 U 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
 S 28 Vjenceslav, Većeslav, Veco
 Č 29 Mihael, Gabriel i Rafael, Milan
 P 30 Jeronim, Jerko, Jere

TRAVANJ

- P 1 Veliki petak (post i nemrs)
 S 2 Velika subota, Franjo Paulski
 N 3 **USKRS (VAZAM) Rikard**
 P 4 Uskrsni ponedjeljak, Izidor
 U 5 Vinko Ferrerski, Berislav, Mira
 S 6 Vilim, Celzo, Rajko
 Č 7 Ivan de la Salle, Herman
 P 8 Dionizije, Alemka
 S 9 Marija Kleofina, Demetrije
 N 10 **2. USKRSNA (BIJELA), Ezekijel**
 P 11 Stanislav, Stana
 U 12 Julije, Zenon, Viktor, Davorka
 S 13 Martin I., papa, Ida
 Č 14 Tiburcije, Valerijan i Maksim
 P 15 Krescencije
 S 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
 N 17 **3. USKRSNA, Rudolf, Inocent**
 P 18 Eleuterije, Amadej
 U 19 Konrad, Ema, Rastislav
 S 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
 Č 21 Anzelmo, Fortunat, Goran
 P 22 Soter i Kajo, Teodor
 S 23 Juraj, Đuro, Đurdica, Jure
 N 24 **4. USKRSNA, Dobroga pastira**
 P 25 Marko evangelist, Maroje
 U 26 Kleto i Marcelin
 S 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadranin
 Č 28 Petar Chanel, Euzebije, Polion
 P 29 Katarina Sijenska, Kata
 S 30 Pio V. Josip Cottolengo, Marijan

LISTOPAD

- S 1 Terezija od Djeteta Isusa
 N 2 **27. KROZ GOD., Anđeli čuvari**
 P 3 Kandida, Maksimilijan, Gerhard
 U 4 Franjo Asiški, Franka
 S 5 Flavijan, Placid, Miodrag
 Č 6 Bruno, Fides, Verica
 P 7 BDM od Krunice (Ružarija) Rozario
 S 8 Benedikta, Pelagija, Šimun
 N 9 **28. KROZ GOD., Dionizije i dr., Ivan**
 P 10 Franjo Borgia, Danijel, Danko
 U 11 Emilijan, Prob, Milan
 S 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
 Č 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo
 P 14 Kalist papa, Ljeposlav, Divko
 S 15 Terezija Avilska, Rezika
 N 16 **29. KROZ GOD., Hedviga, Marg. M.A.**
 P 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
 U 18 Luka ev., Lukša, Svjetlovid
 S 19 Ivan Breb. i Izak Jogues
 Č 20 Vendelin, Irena, Miroslava
 P 21 Uršula, Zvezdan
 S 22 Marija Saloma, Dražen
 N 23 **30. KROZ GOD., Ivan Kapistran**
 P 24 Antun M. Claret, Jaroslav
 U 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
 S 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
 Č 27 Sabina, Kontardo, Gordana, Cvito
 P 28 Šimun i Juda Tadej, Siniša, Tadija
 S 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
 N 30 **31. KROZ GOD., Alfons Rodrigues**
 P 31 Wolfgang, Vukmir

SVIBANJ

- N 1 **5. USKRSNA, Josip radnik**
 P 2 Atanazije, Eugen, Boris
 U 3 Filip i Jakov apostoli, Mladen
 S 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta
 Č 5 Peregrin, Maksim, Anđelko
 P 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
 S 7 Dujam, Dujce, Duško, Ivan, Petar
 N 8 **6. USKRSNA, Marija Posrednica**
 P 9 Pahomije, Herma, Mirna
 U 10 Gospa Trsatska, Antonin, Job
 S 11 Franjo Hieronimo, Mamerto
 Č 12 **SPASOVO (UZAŠAŠĆE) Leopold**
 P 13 Servacije, Ema, Vjerko
 S 14 Matija apostol, Matko, Justa
 N 15 **7. USKRSNA, Sofija, Sonja**
 P 16 Ivan Nepomuk, Ubajid, Nenad
 U 17 Paskal, Paško, Bruno Akvilin
 S 18 Ivan I. papa, Venancije
 Č 19 Celestin, Rajko, Ivan, Teofil
 P 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
 S 21 Andrija Bobola, Dubravka
 N 22 **DUHOVI, Helena, Jagoda, Renata**
 P 23 Marija Majka Crkve, Deziderije
 U 24 Marija Pomoćnica, Suzana, Božena
 S 25 Beda Časni, Grgur VII. (Kvatre)
 Č 26 Filip Neri, Zdenko
 P 27 Augustin Canterbueryjski (Kvatre)
 S 28 German, Vilim, Velimir (Kvatre)
 N 29 **PRESVETO TROJSTVO, Ervin**
 P 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
 U 31 Pohod BDM, Vladimir

STUDENI

- U 1 **SVI SVETI, Svetislav, Sveto**
 S 2 Dušni dan, Dušica, Duško
 Č 3 Martin Porres, Silvija
 P 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
 S 5 Emerik, Mirko, Imbro, Zakarija
 N 6 **32. KROZ GOD., Leonardo, Sever**
 P 7 Engelbert, Anđelko, Zdenka
 U 8 Gracija Kotorski, Gotfrid, Bogdan
 S 9 Milostislav, Teodor
 Č 10 Leon Veliki, Lav, Lavoslav
 P 11 Martin biskup, Davorin
 S 12 Jozafat, Emilijan, Milan
 N 13 **33. KROZ GOD., Stanislav Kostka**
 P 14 NIKOLA TAVELIĆ, Tavičko
 U 15 Albert Veliki, Leopold
 S 16 Margareta, Gertruda, Ivan Trogirski
 Č 17 Elizabeta Ugarska, Igor
 P 18 Posveta bazilike sv. Petra i Pavla
 S 19 Poncijan, Krispin, Severin
 N 20 **KRIST KRALJ, Feliks Valois**
 P 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
 U 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
 S 23 Klement, Kolumban, Milivoj
 Č 24 Krizogon, Krševan, Firmin
 P 25 Katarina Aleksandrijska, Erazmo
 S 26 Konrad, Leonard, Dubravko
 N 27 **1. DOŠAŠĆA, Maksim, Severin**
 P 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav
 U 29 Saturnin, Iluminata, Svjetlana, Vlasta
 S 30 Andrija apostol, Hrvoslav

LIPANJ

- S 1 Justin, Juvencije, Mladen
 Č 2 **TIJELOVO** Marcelin i Petar
 P 3 Karlo Lwanga i drugovi
 S 4 Kvirin Sisački, Optat, Predrag
 N 5 **10. KROZ GOD., Bonifacije, Valerija**
 P 6 Norbert, Neda
 U 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
 S 8 Medard, Vilin
 Č 9 Efrem, Ranko
 P 10 Srce Isusovo, Margareta, Greta
 S 11 Srce Marijino, Barnaba apostol
 N 12 **11. KROZ GOD., Ivan Fakundo**
 P 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
 U 14 Rufin, Elizej, Marcijan
 S 15 Vid, Modest i Krescencije
 Č 16 Franjo Regis, Gvido, Borko
 P 17 Adolf, Bratoljub, Laura
 S 18 Marko i Marcelijan
 N 19 **12. KROZ GOD., Romuald, Rajka**
 P 20 Silverije, Goran, Naum Ohridski
 U 21 Alojzije Gonzaga, Vjekoslav, Slavko
 S 22 Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma M.
 Č 23 Sidonija, Zdenka, Josip Cafasso
 P 24 Rodenje Ivana Krstitelja, Krsto
 S 25 Vilim, Henrik, Adalbert
 N 26 **13. KROZ GOD., Ivan i Pavao**
 P 27 Ćiril Aleksandrijski, Ladislav Ugarski
 U 28 Irenej, Mirko, Smiljan
 S 29 PETAR I PAVAO, Krešimir, Krešo
 Č 30 Rimski prvomučenici, Marcijal

PROSINAC

- Č 1 Eligije, Natalija, Božena
 P 2 Bibijana, Živka, Blanka
 S 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
 N 4 **2. DOŠAŠĆA, Ivan Damaščanski**
 P 5 Saba, Krispina, Dalmatin
 U 6 Nikola b., Nikša, Vladimir
 S 7 Ambrozije, Dobroslav (Kvatre)
 Č 8 **BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM**
 P 9 Valerija, Zdravka, Radmila (Kvatre)
 S 10 Gospa Loretska, Miltijad, Julija (Kv.)
 N 11 **3. DOŠAŠĆA, Damaz, Damir**
 P 12 Ivana Franciska Chantal, Franjica
 U 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
 S 14 Ivan od Križa, Krševan, Špiro
 Č 15 Irenej, Kristina, Darija, Krucifiksa
 P 16 Adela, Albina, Zorka
 S 17 Lazar, Olimpija, Florijan
 N 18 **4. DOŠAŠĆA, Gacijan, Bosiljko**
 P 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
 U 20 Amon, Eugen i Makarije
 S 21 Petar Kanizije, Snježan
 Č 22 Honorat, Časlav, Zenon
 P 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vika
 S 24 Badnjak, Adam i Eva
 N 25 **BOŽIĆ, Božidar, Anastazija**
 P 26 STJEPAN, Krunoslav, Natalija
 U 27 Ivan ap. i ev. Janko, Ivša
 S 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
 Č 29 Toma Beckett, David, Davor
 P 30 SVETA OBITELJ, Sabin, Liberije,
 S 31 Silvestar I., papa, Silvije, Goran

LEKARSTVO

Table of contents for the 'LEKARSTVO' section, listing page numbers and corresponding text entries.

AVIAKVA

Table of contents for the 'AVIAKVA' section, listing page numbers and corresponding text entries.

LEKARSTVO

Table of contents for the 'LEKARSTVO' section, listing page numbers and corresponding text entries.

LEKARSTVO

Table of contents for the 'LEKARSTVO' section, listing page numbers and corresponding text entries.

STUDIJA

Table of contents for the 'STUDIJA' section, listing page numbers and corresponding text entries.

LEKARSTVO

Table of contents for the 'LEKARSTVO' section, listing page numbers and corresponding text entries.

INTERVIEW

idiota. Na mesto svakog rockera koji je odustao je uletelo pet poludivljih narodnjaka. Na moje neodržane koncerte odmah su uleteli karavani narodnjaka koji imaju svoje nazive "pesme jeseni, leta, proleća.." i druge lažne dobrotvorne paravane. Tako je to samo pogoršalo situaciju. Ipak, mora da postoji neki glas u svemu tome. Ima nas manje nego što sam mislio. I ako se budemo prepuštali nekom nemom ili akademskom pokušaju da se stvari promene, onda mislim da smo totalno gotovi. Znači, moj posao je u svemu ovome da pevam, da pišem, da zabeležim ovaj trenutak koji nije ni lep ni poetski, ali to je verovatno moje pesničko prokletstvo da moram da budem svedok ovog trenutka.

Narodnjaci - nedovršena kategorija ljudi

Glas ravnice: U svojim ste pjesmama, pokazalo se, imali gotovo proročkoga dara. Je li to što nam se dogodilo i što će nam se još dogoditi tako jednostavno predvidjeti?

Dorđe Balašević: Pa to su neki putevi inspiracije koje ja ne kontrolišem. Jednog dana se Bog pojavio negde iza oblaka i rekao: "Ej, ti, debeli, mali. Ti ćeš pisati neke pesme". Dotakao me svetim prstom po čelu i podario mi taj talenat koji je ponekad dar, a ponekad prokletstvo. Ja se isto nekad iznenadim kad izađe neka pesma. Najveće neprijatno iznenađenje za mene je bila ta materijalizacija pesme "Samo da rata ne bude!". Kad sam je napisao to je zvučalo potpuno irealno i patetično. Međutim, to se na žalost ostvaruje. Ali, ja sam već rekao da sada imam jedan dobar osećaj da će biti bolje. Ne znam na osnovu čega, jer je to kao ček bez pokrića. Kad razmislim šta bi to dobro moglo da se desi, zaista nemam ideju. Ja sam lažov, sanjar, pesnik, maštar..., ali opet nemam ideju kako ovi tipovi mogu da se izvuku iz ovoga. Više se ne zanosim da ćemo kojekakvim naglim promenama sve obrnuti. Promene koje dolaze biće verovatno bolne i tragične. Na nivou ovih prostora i ovog naroda koji izgleda to mora da doživi svakih stotinjak godina. Međutim, biće dobro, siguran sam. Nikad u svojoj viziji starog vešca nisam video senku nad ovom ravnicom, niti sam je video pobedom, u dimu, ruševinama... Vidim Vojvodinu žutu, zlatnu i crvenu...

Glas ravnice: Narodnjaci su potpuno federalni trend. Kako objašnjavate ovu pojavu, i u prenesenom i u doslovnom značenju, kao nešto što je i ovdje uhvatilo korijena, iako toga nikada prije nije bilo u Vojvodini?

Dorđe Balašević: Sad su počeli neki sociolozi da me citiraju. Ukupirali su šmekeri da uopšte nisam mislio na narodnjake koji pevaju, nego na one druge koji su mnogo opasniji. I narodnjaci pevači bi bili obični idioti koji zijaju play-back na televiziji da nemaju desetine i stotine hiljada tih svojih na-

vijača. Opasni su narodnjaci u ministarskim foteljama, na fotografijama na zidovima u kancelarijama iza šefa. To su više problemi za nekog sociološkog stručnjaka. Ta nedovršena kategorija selo - grad, koja je, čini mi se, tragična posledica ovog socijalizma koji je hteo da svi budemo jednaki; i kad su odjednom ljudi preskakali vekove na svojim porodičnim stablima i iz jednog plemenskog uređenja upali odjednom u 21. vek. To je jedna nedorečena kategorija, nedovršena kategorija. Ona pokušava da živi evropoidno. Oblače se onako kako bi to po njihovom mišljenju trebalo, a opet su im koreni negde na prelu, u kolu i među nekim kozama, i to je taj antagonizam u njima koji ih lomi i ki-

Samo su oni dobri u čitavoj toj situaciji i to dalje objašnjava sve. Mislim da su kamenjari mnogo zeznuli ovu ravnicu, i da je nikad nisu voleli i shvatili i da je zato ta doza nesreće koja nas prati svih ovih godina.

Glas ravnice: Kontaktirate li upće s narodnjacima. Mislim s "pjevačima narodne muzike"?

Dorđe Balašević: Sretne ih nekad, i neke od njih poznajem, ali se sve svede na onaj konvencionalni pozdrav "zdravo" - "zdravo" kad moramo da se sretne. Prvih godina bilo je jedan ili dva poziva na "najvišem nivou" da im napišem neki tekst. Međutim, na sreću su me vrlo brzo provalili da im to nikad neću uraditi. I, u tim nekim situacijama kad ih sretne ja pokušavam da ih tretiram, što kažu, kao ravnopravna ljudska bića. Ono: po ustavu. Ja poštujem sva njihova prava. Međutim, ja stvarno duboko prezirem taj soj bez obzira koliko su oni u ovom momentu superiorni, brojniji, i koliko su karte i svi aduti u njihovim rukama. Žalim ih na izvestan način baš zbog te nemogućnosti da se prilagode svetu, Evropi, 21. veku. Ne nastupamo zajedno. Postavio sam sebi neke principe i rekao da neću nastupati nikad u istim emisijama u kojima oni nastupaju; neću ići na iste priredbe na kojima su oni. Mislim da će oni pojedini sami sebe. Koncerti im već nisu tako posećeni kao što su bili. Preplavili su sve. Jer, svaki sin, svaki privatnik koji ima fabriku plastičnih kesa ili mu tata proda kukuruz može da ode i snimi ploču i da se pojavi pod punim svojim nadimkom negde u nekom programu. Narod je zasićen. Ni među njima nema više zvezda. Sve su neki slavohlepni mediokriteti iza kojih ne ostaju hitovi, čak ni u tom žanru kojim se oni bave.

Glas ravnice: Kako je bilo na turneji u Makedoniji? I ima li poziva i iz ostalih sredina bivše Jugoslavije?

Dorđe Balašević: Bilo je divno. To je bio jedan emotivni šok, i puno sam zahvalan Makedoniji. Ne znam kako se sad oni zovu, a i da se ne zamerim Buthros Buthros Ghalliu, ali hteo sam da napišem: "Zahvaljujem se Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji" što su mi ulili optimizma. Oni su dobri. Rekao sam im na drugom ili trećem koncertu u Skoplju: "Znate šta, Makedonci? Niste vi za ovu Jugoslaviju. Vi ste suviše dobri!" Na koncertima su bila dva naša prijatelja iz Opatije i Rijeke koje fizički nismo videli dve i po godine. I to je bio emotivni šok. Nakon toliko vremena.

Sad sam dobio pozive iz Slovenije u kojoj nikad ranije nisam dobro prolazio. Ali, sad izgleda da ću kao internacionalna zvezda imati bolju prođu, jer više nisam samo jedan "južnjak" koji dolazi odavde. Oni su imali to opterećenje da su nas preko pogrešnih ljudi tumačili. Posmatrali su nas preko najgoreg sloja koji je odlazio tamo i

Mi odlazimo poslednji

da i koji je pokidao i ovu zemlju. Gradovi su puni seljaka. Ja sam dete iz ravnice, i tek sam druga generacija koja nije vinogradarska. Moj čale je bio prvi činovnik i službenik, a deda mi je još imao kola i konje i ja osećam zemlju kao svoju sudbinu. Kao što primorci osećaju more. Ja poštujem seljaka, ali ove seljačine koji su preplavili gradove ne poštujem. Jer to nije njihova prirodna sredina. Nesretni su i oni tu što nisu tamo gde im je mesto, a nesretni smo i mi što su oni tu. Cela zemlja je dovedena u jedan kaos baš zbog tih tipova koji pokušavaju sada da naprave neke svoje male repere, nešto što bi odgovaralo nekim dalekim zavičajima. Treba da nazidaju možda ovde koju planinu da bi se osećali prirodnije. Ne znam. Vrlo je teško pomiriti te sve stvari. Ljude koji provedu čitav život, recimo u Vojvodini, i ne promene ništa od svojih navika, i ne prilagode se, nego pokušavaju sve da prilagode sebi i stalno govore kako je u Vojvodini loša klima, kako je loša voda, kako je sve loše.

I N T E R V I E W

mislili su da smo svi mi ovde takvi. Ipak, ni smo svi isti. To je sad već i zvanično ukinuto. Sad ja kod njih već imam drugi status. Sasvim je sigurno da ćemo ići da sviramo, jer ja pravim pesme zato da bi ih neko voleo i slušao. Nemam ništa od toga što ću jednog dana za sto godina biti ukapiran ovde u svom gradu i što će neka ulica, kada dode neka druga stranka na vlast, nositi ime Đorđa Balaševića. Živim za ovaj trenutak i želja mi je velika da sviram u Virovitici. Baš zato što me zezaju zbog te pesme. Privlači me trenutno Nobelova nagrada, privlači me da vidim ponovo more i da ponovo putujem a da mi niko ne pljuje na šofer-šajbnu.

Glas ravnice: Znači, i u Subotici Vas uskoro možemo očekivati?

Đorđe Balašević: U Subotici, koliko znam, još uvek mi ne treba pasoš. Međutim, neki dan smo Duje, moj klavirista, i ja putovali u Beograd. On je trenutno u Beču i ima bečku registraciju, pa nas je milicajac zaustavio u Zemunu i rekao: "Momci, pasoš." Ja sam izašao iz kola i rekao: "Pa, jel to zvanično?" U svetu se prelazi iz Holandije u Belgiju kao kad imaš žuto svetlo na semaforu: malo usporiš, pa onda prodeš. Kod nas se sad iz jednog sreza u drugi traže potvrde o vakcinaciji, imovinsko stanje, da li si HIV pozitivan itd. Velika mi je želja da u Subotici nastupim. Biće provokacija verovatno. U Somboru su mi već rekli da me vole, ali da će me ovi okolo rasturiti. Međutim, ja ako odem odavde, kao što je bilo nekih predloga od lokalnih rukovodilaca čak i preko štampe, ja idem poslednji odavde. Ja gasim svetlo. A ako odem, nikad se neću vratiti. I zato se i toliko lomim, i tu odluku da odem potiskujem u sebi. Jer, ovo je naša domovina.

Ja gasim svjetlo!

Glas ravnice: Pričalo se da ste stanovito vrijeme bili u nemilosti od strane vojnih organa, pa čak i da ste otišli iz ove sredine. Što je tačno od svega?

Đorđe Balašević: Imao sam devet naloza za privođenje. Pred kućom su mi "marice" organizovale žurke svake noći i nisam hteo da idem, i rekao sam da mogu da mi sude i da ću ići dve godine u zatvor, ali da ne mogu da idem u taj rat. Činjenica je da sam imao dosta neprijatnosti, nerazumevanja i proganjanja. To je bio jedan inat. Istina je da sam se krio i da ponekad šezdeset dana nisam izlazio iz kuće, što je jedan vid kućnog pritvora. Ali je isto tako činjenica da nisam nijedan dan bio van Novog Sada. Ja imam Oliveru i decu, i nisam mogao da ih ostavim ovde u situaciji kada dolazi neko da im svakog dana lupa na prozor. Morao sam da budem bar fizički tu, da, ako dode do onog drastičnog provaljivanja kundacima kroz prozor, onda opalim jedno dva-tri metka pa da sve počne kako treba. Na sreću, do toga nije došlo i sve se završilo nalozima za privođenje, kasnije čak i nalogom za pretres. Ali, ovo jeste ravna zemlja i ravan grad. Međutim, ja sam rođen u ovoj kući i znam tarabe i tavane u ovoj ulici. Bila je šansa da me nađu 1:4.000.000. Bilo je dosta koji su mi zbog toga prebacivali i prišivali mi etikete izdajnika i dezertera, ali kako stvari prolaze sve više mi govore: "Majstore, bio si u pravu." U to nisam ni sumnjao. Ja znam da nisu svi mogli tako, jer su bili ucenjavani na poslu, ali sam neke stvari u sebi

prelomio. Na front, ili dva meseca u zatvor - dva meseca u zatvor!

Glas ravnice: Što mislite o strankama koje se zalažu za personalnu, kulturnu, teritorijalnu, ili neku drugu vrstu vojvodanske autonomije?

Đorđe Balašević: Mislim da je Vojvodina jedan trg naroda, kao i čitava Panonija. Ja sam sam po sebi primer te višenacionalnosti. Mislim da ni ne bi bilo potrebe za njenom autonomijom i odvajanjem da nije bilo "jogurt revolucije". Jer svako želi da se odvoji od idiota. Lično želim da budem autonoman. Da se u Srbiji i Jugoslaviji živi jedan normalan život, niko ne bi želeo da se odvoji.

Glas ravnice: U Vašim pjesmama, ljubav je na jedan poseban način veoma čest dominantan motiv. Koliko je pravih ljubavi u vrijeme kada su gotovo sve prave vrijednosti porušene i zamijenjene nekim drugim, i kako takva ljubav izgleda?

Đorđe Balašević: Njih i sada ima, ali su ometene i pomalo prigušene. Ali, posle ovoga će doći proleće. To čak ni vladajuća stranka ne može zaustaviti. Klinci će se zaljubiti, a verujem da će uskoro doći dan kada će jednostavno reći "dosta". Ljubaviju i strpljenjem ćemo i ove naše bogove eliminirati. Varvari su rušili Rim. Rim je ipak opstao, a varvari su nestali. Zapravo, pojavili su se neki drugi koji su ista sorta, samo na različitim stranama. Najteže je nama koji u tome ne želimo učestvovati. Ali, treba sačekati i to da se oni istutnje, a mi ćemo i dalje biti sposobni da volimo. Treba samo strpljenja i sreće.

Zlatko Romić

M L A D E Ž

Mladež DSHV poziva Vas na**BAL NA MATERICE, OCE I BOŽIĆ**

Postaje već tradicija da u organizaciji Mladeži DSHV za blagdane koji prethode Božiću bude upriličen bal ("igranka"). Tako će i ove godine ovaj lijep običaj biti nastavljen time što će se balovi održati na "Materice" (12. prosinca), "Oce" (19. prosinca) i "Svetog Stipana" (26. prosinca) u velikoj sali KUD-a "Bunjevačko kolo". Bit će to prigoda da se mladi ponovno sastanu, zabave, bolje upoznaju i pozele što više ovakvih susreta.

Pozivamo sve naše mlade sugrađane da dođu na balove i tako i sami nastave jednu lijepu tradiciju koja u ovim krajevima traje veoma dugo.

MDSHV

Svjedok vremena**MOJ TATA**

Roden je u Subotici 1952. godine. Obitelj je postala brojnija kada je na svijet došla moja najstarija sestra. Moj je tata te, 1976., imao 24 godine. Dvije godine kasnije rođena je moja srednja sestra, a šest godina nakon toga - ja.

Živjeli smo sretno do 1991. Tada je počeo rat. Moga su tatu pozvali u rezervu deset mjeseci kasnije. On je otišao u Mađarsku kod moje mame. Poslije tri mjeseca, zaposlio se u Njemačkoj. Tamo vozi kamion, i vozil će ga do kraja ovog strašnog rata.

I love my daddy

Zinka Skenderović

"Nedeljna Borba", 4-5. prosinca 1993.

DEČJE CIPELICE I NOVI SVETSKI POREDAK

Nade u globalnu demokratiju • Nije moguće izbeći stvaranje svetske vlade i svetskog parlamenta; bez toga, cela će planeta postati "bivša Jugoslavija"

Pojam - "novi svetski poredak" prvi je upotrebio u 16. veku Englez Richard Hakluyt (Richard Heklajt) u svojim spisima u kojima je propagirao naseljavanje Severne Amerike i potiskivanje Španaca iz Novog Sveta. Španiju je nazivao "imperijom zla", upravo kao Ronald Reagan Sovjetski Savez. Naravno, moguće je da je neko i ranije upotrebljavao termine oko kojih se vode sporovi krajem 20. stoleća, ali to nije ostalo zabeleženo. Taj isti Heklajt, očito revni protestant, nazivao je pokrovitelja katoličke Španije rimskog papu - "Antihristom". Ničeg novog pod kapom nebeskom.

Po Heklajtu, Engleska je trebalo da uloži sve snage u osvajanje i masovno naseljavanje Amerike, te da ratujući, istera sa novih kontinenata španske kolonizatore i time uspostavi "novi svetski poredak". Engleska imperija, a nešto kasnije i osamostaljeni Amerikanci, zaista su isterali Špance, a i Francuze, sa velikog dela teritorije koja danas ulazi u sastav Sjedinjenih Američkih Država. Od Španaca su ostali samo imena gradova u Kaliforniji i Teksasu, a od Francuza dobra kuhinja u Lujzijani. Pojam "novi svetski poredak" preselio se na novčanicu od jednog dolara, istina, napisan na latinskom, i u okviru masonskog znaka, koji ukrašava najpopularniju banknotu na svetu.

Danas, međutim, svakom čoveku koji nije duhovni zarobljenik neke dogme, i koji je sposoban za samostalno mišljenje, savršeno je jasno da čovečanstvo jednostavno ne može da preživi ukoliko se ne uspostavi svetski poredak. Da, upravo globalni, planetarni poredak. Poslednja dva svetska rata su najuverljiviji dokaz za to kako je svet postao mali i međuzayisan zbog neverovatnog progressa nauke i tehnike. Najsvetlijim umovima s kraja 18. i kroz celo 19. stoleće to je i bilo jasno. I prve velike ne nacionalne već međunarodne organizacije rađaju se u prošlom stoleću. I međunarodni Crveni krst, i Komunistička internacionala. Početkom ovog veka, na predlog ruskog cara, osniva se Međunarodni sud u Hagu, na inicijativu američkog predsednika Liga nacija. Danas smo svedoci stvaranja međunarodnih policijskih snaga Organizacije ujedinjenih nacija, zadatak koji bi bio sprečavanje i smirivanje etničkih i drugih vojnih sukoba na planeti. Što se političkih, finansijskih, ekonomskih, humanitarnih, kulturnih, naučnih, religioznih, komercijalnih i tome slično međunarodnih organizacija tiče - njima se ni broj ne zna. Tačnije, zna se, u trenutku kad izlazi iz štampe knjižurina, u kojoj su, kao u telefonskom imeniku, sitnim slovima pobrojane sa osnovnim podacima, desetine hiljada međunarodnih organizacija. Ukratko rečeno, već danas je struktura globalne zajednice moćnija i razvijenija od struktura skoro svih postojećih država na svetu.

Ali, ne od svih. Još su velike sile i vojno i ekonomski i politički moćnije od bilo koje međunarodne organizacije, uključujući OUN. I još nije jasno - hoće li biti potreban treći svetski rat da bi se najzad uspostavila svetska vlada i svetski parlamenat, koji bi raspolagao realnom vojnom silom kojom bi bio u stanju da održava svetski poredak i sprečava svetski kaos, tj. - rat. Još postoji opasnost da današnja OUN doživi sudbinu svoje prethodnice - Lige nacija.

Međutim, izbeći stvaranje svetske vlade i svetskog parlamenta nije moguće, barem ne u okvirima naše civilizacije. Osnovno pitanje je - kakav će biti svetski poredak, a ne - hoće li biti uspostavljen. I Hitler i Staljin i Napoleon, i Džingis Kan, pa čak i Aleksandar Makedonski - svi su oni pokušavali da ostvare globalne imperije i da uvedu svoj "novi svetski poredak" na kugli zemaljskoj. Osnovno pitanje je - hoće li svetski poredak biti demokratski ili totalitarni? Samo u tome je problem. Uzevši u obzir iskustvo osvajачkih "globalnih imperija", mnogi ljudi se ježe od same pomisli na svetski poredak i svetsku vladu. Recimo Solženjicin, zadojen sovjetskim iskustvom, neretko piše o "noćnoj mori svetske vlade", ilustrujući svoje strahove primerima iz sovjetskog života u kojem su se i najmanji lokalni problemi morali rešavati u centru, u Moskvi. Ako je trebalo toliko napora da se dopre do Moskve i iskamči neka odluka korisna za Rjazanj - piše Aleksandar Isakijevič - kakav li će užas nastupiti posle stvaranja svetske vlade, do koje će biti daleko teže (i dalje) dospeti nego do Moskve?

Ljudi sa iskustvom života u demokratskim zemljama daleko su manje sumnjičavi prema neminovnosti stvaranja svetske vlade. Oni znaju da nacionalna vlada rešava samo one probleme koje ne mogu rešiti savezne države, a da vlade saveznih država nemaju ni prava ni mogućnosti da rešavaju probleme koje mogu rešiti još manje administrativne jedinice. U demokratskom društvu lokalne probleme Rjazanske oblasti mogu rešavati samo rjazanske, a ne centralne - moskovske vlasti. I ako globalna zajednica bude demokratska, tada će svetska vlada rešavati samo one probleme koje ne mogu rešiti vlade bilo koje države, ma kako ona velika bila. A takvih globalnih problema je danas svakim danom sve više. I atomsko oružje, i naoružanje uopšte, i globalno ekonomsko tržište, i uništavanje prirode, i borba sa sidom, i bezbroj drugih problema koje nijedna država sama ne može rešiti. I, naravno, na prvom mestu su ratni sukobi.

Ukoliko demokratija pobedi u svetskim razmerima, tada će svetska vlada rešavati samo svetske, globalne probleme. Ukoliko se ustoliči bilo kakva (možda i neka nova) vrsta totalitarizma, tada će svetska vlada zaista propisivati šta će ko da jede, kako da se

oblači, šta da čita i kako da "misli". U tom slučaju će zaista od Rjazanji dospeti do svetske vlade biti teže nego do Kremļa.

Prema tome, totalno je besmisleno i neumesno opredeljavati se - za, ili - protiv svetske vlade. Ona je neminovnost, ukoliko ne izaberemo smrt. Opredeljavati se može samo za, ili - protiv demokratije, samo to je odlučujuće. Ma kako paradoksalno zvučalo, upravo današnja sudbina Jugoslavije neizmerno doprinosi stvaranju psiholoških osnova za prihvatanje svetske vlade. Ljudima je sve jasnije da će cela naša planeta u dogledno vreme postati "bivšom jugoslavijom" ukoliko se ne prihvati svetska vlada. Pitanje je izbora između haosa i smrti, i života ljudskog roda, nadajmo se u globalnoj demokratiji. Na žalost, postoji bezbroj ljudi koji stvaranje globalne zajednice identifikuju sa gubitkom slobode, kao što to čini Solženjicin, za razliku od pokojnog akademika Saharova. Takvim ljudima malo šta govori primer malešne Enver Hodžine Albanije - totalno neslobodne zemlje, i ogromnih Sjedinjenih Američkih Država - demokratske zemlje. Njima se čini da je osnovno odvojiti se od centra, separirati se da bi se oslobodilo. Odatle potiče početna euforija svih nacionalističkih pokreta. Tek kasnije se shvata da odvajanje ne vodi slobodi već ratu i diktaturi.

A najkomičniji su ljudi, koji se oduševljavaju nedemokratskim centrima velikih država, te rado prihvataju i nedemokratsku svetsku vladu, zasad barem u ideji. Takvi su bili "idejni" komunisti. Sećam se jednog komičnog slučaja od pre dvadesetak godina, kada se u "NIN"-u jedan naš publicista posle posete Sovjetskom Savezu oduševljavao time što je na nekoj sednici Sovjetska vlada raspravljala o problemu nedostatka dečje obuče u nekom delu SSSR-a. Publicista se umiljavao "gde postoji još druga takva humana vlada koja se brine o tome da dečica ne nose poderane cipele". Njemu ni na pamet nije palo da se u normalnom, demokratskom društvu o nedostatku dečje obuče uspešno brine vlasnik ili poslovođa prodavnice obuče, a ako on ne može lako narudžbom od proizvođača da reši takav problem, onda je znači celo društvo teško bolesno. Naš publicista nije ni sanjao, da je sednica vlade posvećena dečjoj obuči najuverljiviji dokaz bolesnog, neslobodnog društva.

U Vašingtonu, 26. novembra 1993.

Mihajlo Mihajlov

Piše: Alojzije Poljaković, ekonomist

ŠTO NIJE VALJALO U SOCIJALIZMU - ČEGA SE VALJA ČUVATI U KAPITALIZMU?

Govorkalo se u narodu kako je Tito došao u jednu vojarnu, pa saznao da u jelovniku poodavno nema mesa. Naređeno je da mesa mora biti. Tako je mesa bivalo danima i tjednima, dok vojska ne graknu: "dosta mesa". Naravno, Vrhovnom je odmah dojavljeno kako, eto, vojska više ne želi mesa.

Neki suvremani vapaji za "mesom" svojine, tržišta, profita, slobode... već su prošli slično (Litva, Poljska...). čini se da i naši "vrhovni" sve čine da nam demokracija i tržišna privreda dođu do guše, i narod zakuka "vratite nam ono što je bilo"...

Tako sada oni kažu "da je slobodna inicijativa uslov slobodnom gazdovanju i tržišnoj konkurenciji - a toga nema bez slobodne svojine koja je neodvojiva od privatnog vlasnika. I jer nije bilo tako, dolaze sva ona zla: jednako pravo rada svih, bilo posla ili ne, stagnacija proizvodnje, briga za plate i zapošljavanje preko veze što je sve dovelo do demobilizacije stvaralački snaga, neodgovornosti, pokrivanja gubitaka itd..."

Kao prvo, istinska sloboda je samo ona koja ne ograničava tuđu slobodu. Slobodu američkog Divljeg zapada krotili su, dugo, šerifi i njihovi hrabri suborci. Tako nastala, pisana i nepisana, pravila ponašanja trajna su tekovina istinske demokracije i slobode. Motivacija za rad i mobilnost stvaralačkih snaga rezultat su tih sloboda čovjeka, i nisu pupčano vezani niti za plaće, niti za profit. To je rezultat snažnog čovjekovog nagona za dokazivanjem, a zarada i profit su samo mjerilo uspješnosti osobe i tvrtke. Ako se grubom silom, raznim "podobnostima" gradi radni proces u ćelijama društva od obitelji do poduzeća, tu nema inicijative i mobilnosti stvaralačkih snaga.

Zapošljavanje s vezom je bilo i tu i "tamo", a otpuštanja diferencijacijom boljih od lošijih - u boljim tvrtkama. Beskrupuloznih postupaka u toj oblasti također ima i tu i tamo. Uostalom, koliko je razlike u utjecajima vlasnika na poslovanje u uspješnom samoupravnom poduzeću, američke tvrtke čije su dionice isključivo u rukama radnika i

primjerice, jednog državnog - koncesioniranog i pod nadzorom Savjeta, u kojemu su kooptirani i radnici "Peugeota". Ovaj posljednji je odjednom svojedobno otpustio 10.000 radnika, ali im prethodno osiguravši posao u novim tvrtkama. U sva tri slučaja, tržište, konkurencija ganja menadžera prvo da sebi i radnicima osigura zadovoljstvo kroz plaće, i tek je onda siguran da će vlasnici dobiti očekivani profit (dio zvan dividendi).

Postoji drugi oblik vlasništva, napose u naše doba, te nije manje važan od posjeda zemlje. To je vlasništvo spoznaje, tehnike i znanja. Tako sve očitijom i odlučujućom postaje uloga ljudskoga rada, discipliniranog i stvaralačkog, kao i bitan dio toga rada: sposobnost za inicijativu i poduzetništvo... Ako je nekoć odlučujući faktor proizvodnje bila zemlja i kasnije kapital shvaćen kao masa strojeva i instrumentalnih dobara - danas je odlučujući faktor sve više čovjek. Crkva priznaje pravednu funkciju profita kao pokazatelja dobrog poslovanja tvrtke... No, moguće je da su ekonomski računi u redu, a da su isti mah ljudi koji čine najdrogocjeniji posjed tvrtke povrijeđeni u svom dostojanstvu. Svrha poduzeća nije u stvari jednostavna proizvodnja dohotka, nego postojanje tvrtke kao ljudske zajednice ljudi... Treba uvažiti druge ljudske i moralne faktore koji su kroz dugu periodu barem jedanko bitni za život poduzeća.

(Iz točaka 32 i 35 Pastirskog pisma Sv. Oca "Centesimus Annus")

Eto, kažu nam oni, "u socijalizmu osobni dohoci bili su glavni, nije vršena kapitalizacija ostatka dohotka." I tako je razvitak upropašten na korist potrošačkog mentaliteta zaposlenih. Uzgred rečeno, kočnica razvitka nije bila preplaćenost radnika, već valjda još pamtimo to što su prerogativi poslovo-upravljačkih funkcija bili u rukama političkih centara. Pastirsko pismo Sv. Oca upozorava na značajnu opasnost koja iz kapitalističkog sustava prijete čovječanstvu, a zove se komunizam koji na vještaki način izaziva potrošačku groznicu u ljudi. To čine skupi marketing strojevi kapitalista, da bi se čovjek pretvorio u stroj koji jede, pije, troši na sve i sva, što bi se reklo - otuđuje se. Ta se groznica može razvijati, budući da sve vlade svijeta namjerno ulaze u manju ili veću inflaciju (trošenje nezarađenog) da bi smirili mase željne dijela kolača u vidu

"kućice u cvijeću", kola i "coca-cola"... Ljudska pamet, prije svega političara, morala bi dokučiti da je to moguće i na drugim temeljima: smanjenjem izdataka na vojsku, naoružanje i birokraciju.

Kažu oni i to "da su vlasnici kapitala i vlasnici radne snage uslov za postojanje tržišta i ustanovljenje njihove objektivne cijene." No, kako je kapitala malo na tržištu, a radne snage mnogo, onda je objektivna cijena takva kakva je. E pa, zamalo da pozovem Maltusa i njegove metode: smanjenje pučanstva kontrolom rađanju, ili još bolje, njegovih najvatrenijih pristasa. Dakle, da smanjimo broj ljudi gladu, ratovima, bolestima... Bolje bi i pametnije bilo, i kapital staviti pod kontrolu ljudskog uma, tj. znanja: kontrolirati ga da se ne pretvori u lihvarstvo, zelenišenje i druge oblike otuđivanja. Pogledajmo citat Pastirskog pisma u okviru: ljudske spoznaje, tehnika i znanje čine da ljudski rad, discipliniran i stvaralački postaje bitan kao sposobnost za inicijativu. Kapital je samo vrijednosni izraz onoga što je čovjek stvorio, a ne nešto što samo sebe stvara i uveličava.

Kažu još i to "da sustavne svojine kao svačije i ničije, kao i državne svojine ne mogu biti poluga reprodukcije (razvitka)." Ne ulazeći u filozofiju nastanka svojine prisjetimo se još jednom da je kočnica razvitka bila u sustavu političkog javašluka, nepriznavanja struke, ili njenog sakaćenja u korist političkih ciljeva. bolje bi bilo priznati da je pluralizam vlasništva (u reinstituciju društvenog vlasništva) jedino ispravna stvar pod uvjetom da se izvrši veliki transfer prerogativa i upravljačkih funkcija s političkih centara na slobodno odlučivanje... Ili da se još jednom podsjetimo rečenice iz okvira: valja inaugurirati tvrtku kao zajednicu ljudi, uvažiti ljudske i moralne faktore... koji su bitni za život poduzeća. Mala alegorija: da su robovlasnici shvatili ovo ne bi bilo ni Spartakove, niti Gupčeve bune Robespierrea, ni Lenjina i što je važnije, toliko ljudskih žrtava jednostavnu istinu.

KULTURA

BOŽIĆ JE

Da bismo shvatili poruku jednoga od najdražih kršćanskih blagdana, kratko se upoznajmo s njegovim nastankom. Naime, svi znamo da toga dana kršćanski svijet spominje Kristovo rođenje, a blagdan je nastao ovako:

Najjači obiteljski blagdan

Božić, svetkovina Kristova rođenja, koja se u svim Crkvama, osim u armenskoj, slavi 25. prosinca, po gregorijanskom, ili julijanskom kalendaru. Svetkovina nastaje u Rimu na početku IV. stoljeća, vjerojatno kao odgovor kršćana na poganski državni blagdan "Natale Solis invicti" (Rođenje nepobjedivoga Sunca), koji se slavio na taj datum. Božić slavi Krista, istinskog pobjednika koji je povezo zemlju s nebom, pravo Sunce koje nije utonulo u smrt nego ponovno dolazi u slavi. Budući da se u IV. stoljeću, zbog arijeuskog krivovjerja, posebno naglašavalo Kristovo božanstvo Božić se ubrzo proširio i kao blagdan ustalio. Običaj da se toga dana slave tri mise svojevrstna je rimska posebnost. Prava blagdanska misa jest "danja misa" koju je papa slavio u Svetom Petru. Kad je poslije Efeškog sabora 431. veličanstveno obnovljena crkva Blažene Djevice Marije (Santa Maria Maggiore), pohodio ju je papa u božićnoj noći i pritom također slavio misu pred relikvijama betlehemske jaslca koje su se ondje čuvale. Bila je to "misa u svetoj noći" - "polnočka". Nakon polnočke, na putu u Sveti Petar, prolazio je papa pokraj crkve Svete Anastazije, crkve bizantskog namjesnika, a budući da je crkva upravo toga datuma slavila svoj god, slavio je papa (od sredine VI. stoljeća i tu misu, od koje se razvila današnja božićna "zornica" (pastirska misa). U puku je uz Božić osobito povezano postavljanje jaslca i božićnog drvca. Ono predstavlja drvo života u raj, do kojega nam je Krist ponovno otvorio pristup.

Kroz duga stoljeća ovaj je blagdan postao najpopularniji u Crkvenoj godini. Uz svetkovanje blagdana Kristova rođenja, pojavile su se pastirske igre i mnogi obiteljski običaji. Postao je najjači obiteljski blagdan i vremenom poprimio je vlastitu fizionomiju u svakom kršćanskom narodu. Tako se mnogi običaji od naroda do naroda, i od vremena do vremena veoma razlikuju.

Ono što Crkva otajstveno slavi je početak našega spasenja. Kristovo rođenje uistinu je početak nove ere, novoga svijeta i novoga čovjeka. Svojim rođenjem, životom,

smrću i uskrsnućem navijestio je posve novu logiku života i ponašanja. Stoga je božićni misterij daleko dublji nego se iz samoga slavljenja daje na prvi mah doživjeti. Crkva, u želji da Božić bude događaj u duši svakoga kršćanina, i običava slaviti kroz četiri adventska tjedna pripravu za taj Kristov dolazak koji se je u povijesti dogodio u Betlehemu, i koji će se još jedanputa u povijesti dogoditi na koncu vremena. Stoga Božić ima jak naglasak iščekivanja, susretanja i darivanja Boga i čovjeka.

Ovaj Božić: šansa za preporođenje duha

Kristovo rođenje koje se dogodilo u neobičnim okolnostima, kao što je jednostavnost štale, poniznost Kristovog dolaska, obitelj u koju dolazi, ljudi koji ga okružuju i događaji koji ga prate prisiljavaju nas da o Božiću ove godine razmišljamo barem malo drugačije, no inače. Svakako da je krepost poniznosti, krepost istine. Kršćanska moralika tu tu krepost definira: poniznost je prihvaćanje istine o sebi i drugome onakova kakova ona jest. I u tom prihvaćanju naći svoje mjesto. Vrlo je važno u ovim vremenima sačuvati tu ravnotežu istine, jer nas okružuje neizmjereno puno laži. Stoga prava poniznost koja vodi u istinu o sebi i o drugima i te kako je za Božić važna. Siromaštvo Isusova rođenja nije spriječilo pojavu anđeoskog zbora s porukom "Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima koje ljubi" (Lk 2, 14). Stoga siromaštvo koje nas strahovito pritišće i mnoge izbezumljuje, ne bi smjelo u dušama ljudi dobre volje, koje Bog ljubi, pomutiti sigurnost i nadu da stvarno Bog daje mir onima koji ga puni nade traže i oko mira rade. Siromaštvo ne bi smjelo biti zaprekom da zaustavimo vrijeme i napunimo se snagom, i to snagom Duha koji nadvladava ovu krizu, ali iz koje ljubav zna naći izlaza. Obiteljski ambijent Josipa i Marije koji su znali prihvatiti Isusov dolazak i podnijeti teškoće, pa i samoga progonstva vrlo je jak oslonac i razlog da se o Božiću premisle naši obiteljski odnosi, obiteljske brige i tjeskobe. I ne bi bilo na mjestu postaviti pitanje kada bi u našu siromašnu obitelj sada Krist zakoračio, na kakav bi prijem u našoj kući našao. Istina je da Kristovo rođenje primjećuju jednostavni i vjerni ljudi, ali je istina da dolaze i mudraci s Istoka da mu se poklone. Stoga je vrlo važno otvoriti oči i u Božiću vidjeti blagdan izazova i blagdan otvaranja očiju za one koje Isus najviše voli, a to su siromasi. Ove godine slaviti Božić znači obdariti najsiromašnijega, pohoditi najbjeđenijega, zagrliti najtužnijega - riječju, biti ponajprije i najviše čovjek. Upravo se u ovo naše vrijeme čovječstvo dokazuje kao prava vrednota u veličini ljudske ljubavi, solidarnosti, međupomoći, sada ka-

da je tako teško. Zasiurno će ovaj Božić stoga biti posve drugačiji nego mnogi koji su prošli u bučnom slavlju, obilju, jelu i piću, i postoji šansa da ovaj Božić zakuca na naša vrata upravo kao blagdan preporođenja duha. Taj preporod se događa primanjem Isusa i njegovoga načina razmišljanja i primanjem bližnjega u Njegovo ime, da bi ljubav koja je u Betlehemu tijelom postala i u nama ovoga Božića bila utjelovljena. Moramo shvatiti da je mir kojega anđeli navješćuju djelo Božije pravde i da je to izuzetan dar Božiji čovjeku, ali zato ponajprije treba biti čovjek. Stoga je Božić blagdan Kristova čovječstva i blagdan naše ljudskosti.

Nikada nismo toliko vapili za mirom. Evo nam blagdana u kojemu ćemo to moći jako iskreno učiniti. Pred nama je blagdan na koji ćemo trebati dokazivati utjelovljenu ljubav jedni drugima. I pred nama je blagdan koji će svaki čovjek dobra srca osjetiti kao Božiji dar da svijet može i mora biti drugačiji, ali da to ne može ako se iz njega istjera Boga. Ovo razmišljanje, i ako se smije reći poruku, završavam riječima pjesnika:

*Vi ste prvi došli do jaslca mojih,
Čuli s neba riječi koje su vas zvale
Zato i ja volim iskrenu vam dušu
Vaše gore, njive,
Ljude bijedno, male...*

(Aleksa Kokić, "Božićne noći mali Isus je govorio")

Andrija Kopilović

Piše: **Marko Kljajić**

NOVI SLANKAMEN

Godine 1309. u jednom dokumentu spominje se župnik iz Slankamena i svećenici u oblasti Kaločko-bačke biskupije "vrlo učeni u kanonskom i civilnom pravu", a među njima "takoder Pavao, župnik Slankamena, iskusni pravnik". Župa Slankamen postoji i prije 1309. Godine 1352. na glasu je crkva sv. Marije u varoši Slankamen. Iz pisma pape Ivana XXII. (upravljao crkvom od 1316. do 1334.) nadbiskupu kaločkom, doznajemo da je neki svjetovnjak iz Slankamena **Ivan Man** sagradio u Slankamenu kapelu Duhu Svetom, i uz kapelu gostinjac za siromahe i nemoćne. Vespremski kanonik i kapelan kraljice **Elizabete**, **Ladislav Beke**, bio je župnik u Slankamenu, a 1. rujna 1369. kraljica **Elizabeta** u pismu papi moli za njega još koju crkvenu čast u Vespremskoj biskupiji. U istoj molbi kraljica moli papu da podijeli prebendu za **Jakoba Bartolova** iz Slankamena. Papa **Bonifacije IX.** primio je 12. listopada 1390. za papinskog kapelana **Nikolu Tomića** iz Slankamena. Bulom od 12. studenoga 1400. podijelio je isti papa čast kanonika titelskom župniku **Martinu** iz Slankamena. Godine 1420. posvećen je za srijemskog biskupa **Jakob Blaž Mikula**, također iz Slankamena. Đakovački biskupijski dokumenti ubrajaju ga među "vrlo ugledne pastire naše krvi" na stolici srijemskih biskupa. Na bečkom teološkom fakultetu studiraju i Slankamenci **Vladislav** (1450), **Petar** i **Grgur** (1469) i **Luka Vukoje** (1487).

Hrvatski pavlini u Slankamenu

U Slankamenu je osnovan i pavlinski samostan sv. Petra. Postojao je već polovicom XIV. stoljeća. Opustošen je od Turaka u dva navrata. Prvi puta 1393., kada su Turci na svom pljačkaškom pohodu upali u Srijem, i drugi puta 1521., po zauzeću Beograda i osvajanjem istočnog Srijema. Slankamen je dao Redu Sv. Pavla prvog pustinjaka sigurno dosta redovnika, jer su dva Slankamena postali čak i generali Reda. Prvi, sluga Božiji o. **Petar** iz Slankamena, bio je izabran za generala pavlinskog reda 1488. Od pape **Inocenta VIII.** tražio je potvrdu privilegija za svoj red. Bio je XXXI. pavlinski general, poznat kao čovjek koji je težio savršenosti. Pod utjecajem ocjene "Vir Dei, in cuius pectore Deum inhabitat etiam angeli venerantur!" izradena

je njegova slika u samostanu na Jasnoj Gori u Czestochowi (Čenstohovi, Poljska). Njegov lik se nalazi(o) i na "Stablu svetosti" Srijemske crkve u Vukovaru i Iloku. Drugi je o. **Ivan** iz Slankamena. Za generala pavlinskog reda izabran je prvi puta 1523. godine, a po isteku mandata ponovno potvrđen. Doživio je tragičnu Mohačku bitku i razorenje Budima. Za njegove generalske službe u družbi, **Sulejmanova** vojska opustošila je samostan Sv. Lovre u Budimu, a u Trenčinu (Slovačka) su izgorjele relikvije Sv. Pavla prvog Pustinjaka. O. **Ivan** bio je XXXVII. general Reda. Uz Veliku i Malu Remetu i Šišatovac, sada pravoslavne manastire u Srijemu, kao najistočniji samostan Hrvatske pavlinske provincije bio je i samostan Sv. Petra u Slankamenu, iznad Dunava.

Sv. Ivan Kapistran i Adam Zrinski "za krst časni..."

Boreći se "za krst časni i slobodu zlatnu", Sv. **Ivan Kapistran** pisao je pismo papi **Kalikstu** 23. srpnja 1456. u kojemu ga izješćuje kako su nad Turcima "... Jučer, darom Svevišnjega izvojštili pobjedu i to baš na dan Sv. Marije Magdalene, nakon strahovitog i užasnog boja".

Dne 18. kolovoza 1691. u tri sata poslijepodne zametnula se kod Slankamena strahovita bitka između austrijske vojske i Turaka. Na čelu kršćana nalazio se vojskovođa **Vilhelm Ljudevit Badenski**, a na čelu Turaka veliki vezir **Mustafa Čuprilić**. U strašnoj i krvavoj bici izgubio je Ljudevit, što mrtvih, što ranjenih, preko sedam tisuća vojnika. Među mrtvima bio je i mladi grof **Adam Zrinski**, sin bana **Nikole Zrinskoga**. Na turskoj strani bilo je oko 20.000 poginulih. Poginuo je i sam Mustafa, a uz njega i osamnaest paša. Nakon slankamenskog poraza Turci se više nisu oporavili. U Srijemskim Karlovcima 1699. sklopljen je mir kojim su Turci konačno, nakon 178 godina, potisnuti preko Dunava i Save. Slankamen je u njihovo vrijeme pripadao Srijemskom sandžaku, koji je imao 5 kadiluka i 24 nahije. Nastojanjem bečkoga dvora, srijemska je biskupija za sve vrijeme turskog vladanja imala svoje nerezidencijalne (naslovne) biskupe. To su ponajviše bili kanonici Hrvati, Slovaci i Mađari koji su za svoje uzdržavanje primali kanoničke prihode u pojedinim kaptolima poput **Stjepana Brodarića** (kancelara kralja **Ivana Zakolje**), pisca i svjedo-

ka poraza na Mohačkom polju, **Nikole Stjepanića**, zagrebačkog kanonika, te **Šimuna Bartulića**, pavlina, kasnije zagrebačkog biskupa.

U Srijemu je, oko 1610. godine, uveo novi gregorijanski kalendar fra **Vinko Stipančić Bošnjak**, vikar bosanskog biskupa, uz ozbiljnu životnu opasnost. Zbog pritiska s turske strane neki katolici, osobito iz okolice Broda, Požege i u istočnom Srijemu, prihvaćaju Islam. Bilo je i prijelaza katolika na pravoslavlje, osobito u istočnoj Hercegovini i istočnom Srijemu, jer je i pravoslavlje pod Turcima bilo u povlaštenijem položaju u odnosu na katoličanstvo. Misionar **Kašić** (1612 - 1618.) radosno je primljen u Srijemu, koji koncem XVII. stoljeća ima devet župa, a granicom se smatra Tovarnik. Glavno mjesto proštenja je u Srijemu Bapska (na Malu Gospu) uz Olovo u Bosni. Od 1651. do 1674. srijemskom biskupijom upravljao je beogradski nadbiskup fra **Matej Benlić**, preko generalnog vikara za Srijem koji je ujedno bio i župnik u Nijemcima. Sablažnjiv spor je nastao 1654. kada je **Ferdinand III.**, rimsko-njemački car i hrvatsko-ugarski kralj, imenovao srijemskim biskupom fra **Petra Jurjevića**, olovskog gvardijana.

Nastavit će se

Piše: mr. Zoran Primorac

Hrvatski velikani svjetske znanstvene i filozofske misli

RUDER BOŠKOVIĆ

Umjesto među newtonovcima rasprostranjenih mehanicističkih - korpuskularnih shvaćanja, Boškovićev atomizam (shvaćen kao dinamizam: točka - sila) otvorio je, prevladavajući spor Newtona i Leibniza (Lajbnica), nove perspektive o shvaćanju zakona mikrokozmosa na koji se, desetljeće kasnije, nadovezao Kant. Ovo je shvaćanje izvršilo veliki utjecaj na fizičare poput Thomsona, Kelvina i Faradaya. Tako npr. stoljeće poslije, Michael Faraday (Majkl Faradej 1791 - 1867) u izgradnji pojma elektromagnetskog polja, kojim se objašnjavaju električne i magnetne pojave, polazi od Boškovićeve pretpostavke. On sam piše da se njegovi nazori slažu s Boškovićevim, štoviše da je od Rudera Boškovića uzeo ideju polja. Električni su naboji za Faradaya samo Boškovićeve točke iz kojih izlaze, ili u koje uviru električna polja.

Boškovićev nazor utjecao je i na fizičare koji su otkrivali atomski svijet. Ovaj utjecaj istakli su i tvorcii suvremenog shvaćanja atomske i subatomske strukture. N. Bohr (Bor) i W. Heisenberg (Hajzenberg) na prvom međunarodnom simpoziju o Boškoviću u Dubrovniku 1958. On je preteča još jednog suvremenog nazora, tj. razumijevanja relativnosti prostorno-vremenskih odnosa, koje je početkom ovoga stoljeća iskazao Albert Einstein (Ajnštajn) u specijalnoj i općoj teoriji relativnosti. Bošković svoje stavove o relativnosti prostora izlaže u člancima "O apsolutnom gibanju i sili inercije" (kao dodatka djelu "Philosophiae recentioris a Benedicto Stay versibus traditiae, 1775. godine). Ovdje on pobija Newtona, dokazujući da se apsolutno gibanje ne može odvojiti od relativnog, koje je jedva zamjetljivo, te da je sila inercije relativna u odnosu na neki prostor, što se sve poklapa s koncepcijom sile i prostora, kako ih razvija moderna fizika. Tako govoreći o apsolutnom gibanju, koje je povezano s apsolutnim prostorom Newtona, negira njegovo postojanje: "... Apsolutno mirovanje i apsolutno gibanje... ne padaju pod čutilo, niti mogu pasti... da nećemo nikada uopće moći naći nikakvim pokusom, nikakvim opažanjem ikoje gibanje za koje bi stajalo da je u apsolutnom gibanju pravocrtno i jednoliko".

Upravo ovakve nazore, dva stoljeća kasnije, iskazuje Albert Einstein u specijalnoj teoriji relativnosti. Bošković je ukazao na reviziju neprikosnovenoga Newtonovog nazora prostorno-vremenskih odnosa, a također svojom težinom k jednoj generalnoj sili predstavlja preteču, danas još nezavršene, jedinstvene teorije polja.

Pionirskom je bila označena u naše dane njegova metoda pri ispitivanju štete nastale na kupoli crkve Sv. Petra u Rimu. Zoru novoga dana u praktičnoj astronomiji navješćuje njegova metoda za rektifikaciju i verifikaciju astronomskih instrumenata, kao i pripadne metode opažanja, pri čemu odlično mjesto pripada njegovom "mikrometerskom klinu". Koliko je vremena i truda posvetio optičkim istraživanjima i teoriji i praksi astronomskih objekata. Napomenimo i njegovo "vaganje Zemlje" na osnovi mjerenja izvedenih na njoj samoj, prvu ideju gravimetra za mjerenje sile teže i na oceanima, prvu formulaciju općeg fotometrijskog zakona itd.

Rezimirajući Boškovićevo djelo iz oblasti fizike, moramo imati na umu da je on, osim što je izvrstan istraživač na polju astronomije, mehanike, optike, geodezije, također pažljivi eksperimentator čiji su radovi vođeni strogom logikom znanstvenog istraživanja, te da je, s druge strane, njegova otvorenost duha omogućavala da neposredno znanstveno iskustvo prenese u jedno novo shvaćanje prirode. To je i navelo Nietzschea (Ničea) da uspoređi Boškovićevo djelo s kopernikanskim obratom. Time se Bošković uvrstio u onaj maleni broj velikih znanstvenika čije koncepcije, i kada nisu neposredno slijedene, predstavljaju nezaobilaznu stepenicu u razvitku ljudskoga duha.

Bošković kao matematičar

U prethodnom odjeljku se mogla naslutiti zamašnost Boškovićeve rada i zanimanja iz oblasti fizike. Pored toga, on je mnogo vremena provodio u razmatranju matematičkih problema, a napose ga je interesirao problem geometrije koju je smatrao kraljicom znanosti. Obuzet prednostima geome-

trijske metode pri istraživanju problema primjenjene matematike, kojoj je naginjao i ugledom na stare grčke matematičare, zadirao je od dugih analitičkih izvoda "velikih kalkulatora" onoga doba. La Land kaže jednom zgodom u vezi s tim za Boškovića da je imao jednako mnogo duha, mada se nije toliko bavio integralnim računom kao D'Alambert.

U geometrijskom istraživanju rado je isticao funkcionalno razmatranje koje do posebnog izražaja dolazi u "geometrijskim transformacijama", kada se mijenjaju parametri koji ulaze u jednadžbe krivulje, čemu je posvetio poseban dio u svojim "Elementima cjelokupne matematike". Biser Boškovićeve geometrijskog istraživanja čini njegova teorija presjeka stošca u trećem dijelu "Elementa", kojom se s pravom ponosio. Za nas je zanimljivo Boškovićevo teorijsko i filozofsko razmatranje matematike, koje također predstavlja jedan pionirski zahvat. U njegovo vrijeme Euklidova geometrija čini neprikosnoven deduktivni sistem čija je "istinitost" uzorita. Bošković u svojim razmatranjima dolazi do zaključka da mogu postojati i drugi geometrijski sistemi, što je u ono vrijeme bio pravi heretički zaključak. Mnogo godina kasnije, njegova ideja će se ostvariti u neeuclidskim sistemima Riemanna i Lobačevskog.

"Kakav je to privilegirani položaj i jednolikosti i pravca", pita se Bošković, "da znači mijenjanje ako se oni napuste, a ostaviti druga stanja da ne znači mijenjanje?" Za taj privilegij pravca kao jedinstvene posebne krivulje Bošković ističe da je "predrasuda našega, ljudskog uma". I na drugom mjestu kaže: "Kada bi neki um, od našega vrlo različan, gledao neko svojstvo krivulje kako mi gledamo kongruenciju pravca, ne bi vidio, sredio bi same lemente svoje geometrije na posve drugi način i istraživao bi daleko druge odnose". Bošković je, dakle, dobro vidio na osnovu hipotetičko-deduktivnog karaktera geometrije, mogućnost i drugih geometrija. Time je euklidaska geometrija skinuta s trona apodiktičke izvjesnosti i stavljena u ravan s mogućim interpretacijama alternativnih geometrija.

Kraj u narednom broju

P I S M A Č I T A T E L J A

**PAŠALUK KAO
BUDUĆNOST**

Godine 1918. stanovnici Vojvodine pokazali su svu svoju zrelost i pamet, izjašnjavajući se da žele da žive u no-voj, i tada boljoj, državi SHS, napušta-jući tada moćnu carevinu, i pored svih prijetnji, pa i oružjem.

Švjedoci smo da ovih dana po Vojvodini razni poklisari beogradske vrhuške ponovo prijete da će i oružjem ako treba spriječiti da Vojvodina silom ostane u sastavu Srbije. Zabo- ga, gospodo, treba li primjeniti au- strougarski recept koji je propao? Nešto drugo treba. Treba se duboko zamisliti zašto počinje nešto slično 1918. da se javlja kod dijelova građan- stva. Naime, javlja se pitanje treba li ponovo mijenjati lošu državu i ići u sstav neke bolje, ili praviti sopstvenu. Ne treba nikoga silom tjerati u sastav neke države. Samo ljudi beže iz dobre države, a od loše će to učiniti svako ko može. Činjenice su neumoljive, svidalo se to nekome, ili ne. Ovu državu su napustili Slovenija, Hrvat- ska, BiH, Makedonija i bude li ovako išlo kako sada ide, od tog bivšeg, a i sadašnjeg centra moći - Beograda - pobjeći će svi. Možda čak i Šumadija, pa ideja o Beogradskom pašaluku po- prima ozbiljne razmjere. To su činje- nice o kojima bi trebalo duboko raz- misliti, malo pametnije od Austro- Ugarske, a ne primjeniti njene meto- de.

Gospodo, morate da shvatite da je ovo novo vrijeme, i da treba praviti novi poredak i društvo, da u njemu i drugi dobro žive.

Miloš Vasiljević, Subotica

**PRIJATNO
IZNENADENJE**

S prijatnim iznenadjenjem i veli- kom radošću, kao i s velikim za- kašnjenjem, našao mi se u rukama cenjeni "Glas ravnice". Ne ljutite se, nisam ni znao da postoji.

Svakako sam se obradovao odlom- ku moje pesme u njemu, a još više fel- jtonu o Hrtkovcima, jer sam i ja rodeni Hrtkovčanin klimentskog po- rekla. Ipak, moram vam napomenuti

neke stvari. Naime, moje ime nije Ni- kola Nikić, kako u potpisu stoji, već Nikola Nilić. No, ne zameram vam. Niste vi jedini koji ste mi pogrešno ar- tikulisali prezime. Činili su to i ured- nici, televizije, radija i novinskih kuća širom bivše Jugoslavije. Žao mi je što niste imali prostora u celini objaviti moju poemu o Hrtkovcima. Ovako, izišao je njen "najtanji", da ne kažem najslabiji deo. No, šta je, tu je. Ovog puta šaljem vam nekoliko mojih haiku pesama i aforizama, s nadom da ćete ih objaviti u vašem listu.

Srdačan pozdrav, i sve najbolje od sveg srca želi vam

Nikola Nilić, Hrtkovci

**BLAŠKO RAJIĆ
KONTROVERZAN ?**

("Velika narodna skupština u Novom Sadu 25. XI. 1918.", "Glas ravnice" br. 35)

Riječ kontroverza upućuje na sta- novite sporne činjenice iz njegova života kojega je u cijelosti posvetio narodu kojemu je pripadao. Ne bi ola- ko smjela pasti ovakva mrlja na ovog velikana naše prošlosti. Može biti da je njegov život i rad još nedovoljno proučen. No, ono što se zna da je činio ne može biti osporavano, dakle kon- troverzno nijednom Bunjevcu.

Prema onome što je g. Vladimir Horvat iznio u članku o Velikoj na- rodnoj skupštini, kao ne baš legitim- noj, moglo bi biti da se stoga daje tak- va ocjena, jer je u njoj nedvojbeno veoma svesrdno sudjelovao i Blaško Rajić. Ipak, ne bih se usudio biti toli- ko kritičan spram tih događanja. Rađe bih prihvatio ocjenu pod 4 iz tog član- ka da je bilo, i da ima prešućivanja, izi- gravanja, krivotvorenja i prikrivanja činjenica i događaja u vezi s tim. Mo- gućno je da se zamjera i to što ni gru- pa oko njega, a kamoli on, olako prešućuju izigravanje dogovora sa srpskom stranom. Mnogo je bilo tak- vih skupština, referenduma, plebiscita u stvaranju "povijesnih težnji" i mani- pulacija istinama oko velikih do- gađaja. Demokratski američki narod do 2.000 i neke godine neće saznati istinu o Kennedyjevoj smrti. U datim povijesnim okolnostima, tehnički nije bilo moguće drugačije, ali je sigurno

časno ostao u njima ono što jest - ni najmanje kontroverzan. Gospoda Trumbić i Supilo također nisu mogli više učiniti za jugoslavenstvo i prešut- jeli su svoju veliku bol i razočaranje. To je odlika velikih ljudi u politici. Veliki zaljubljenik Kosova i srpske epopeje Ivan Meštrović, kao umjetnik i nepolitičar, nije mogao prešutjeti svoju bol i razočaranje - i bio je svrstan u neprijatelje.

Bunjevački Hrvati u Bačkoj nema- ju se zbog čega stidjeti zbog svog i Ra- jićevog jugoslavenstva. A tko će mora- ti crvenjeti, povijest će u knjige zapi- sati. U praksi je već zapisano. Da nije bilo tako, danas bismo sigurno bili prepolovljeni, ako ne i desetkovani, poput naše braće koja su ostala razd- vojenima od nas.

Druga napomenuta, a mogućna okolnost, da se njegova ličnost i rad smatraju kontroverznim jest njegova suradnja u prvoj i drugoj jugoslaven- skoj konstituenti s komunistima, i to, eto, kao svećenik - sluga Božji. U kon- tekstu date unutarne i vanjskopoliti- čke situacije nisu se mogli u drugoj konstituenti ponašati niti gg. Šubašić, Đido Vuković, pa ni od Srba g. Grol, od Slovenaca g. Kocbek. A kod prve, komunisti, tada još socijalisti, javno su govorili o takvom jugoslavenstvu koje je mladi socijalist i narodnjak baš zamišljao. Kao svećenik, moguće je da je znao kako će se ta suradnja završiti, ali kao političar radio je ono što svaki pametan radi: borio se uz one s kojima se u datom momentu može doći časno do cilja. Što je danas ideja socijalizma uprljana od onih koji su se sramno kitili ovim časnim ime- nom iz političke povijesti Europe, ne znači da ćemo se stidjeti svakoga tko spomene socijalizam.

Ako je volio svoja ubjedenja, na- pose ako nam je ostavio što je ostavio ("Momačka" i "Divojačka kola", "Veli- ko prelo", "Dužijancu", "Danicu"...) onda je to razlog da poštivamo različi- ta politička uvjerenja našega svijeta i da doista budemo demokrati. Stoga Blaška Rajića posve sigurno ne bi tre- balo smatrati kontroverznim.

Vjekoslav Alpić, Subotica

AUTONOMIJA

Vraćam se s pece, kadgodašnjeg "stareža" - danas "buvljaka". Sav sam se ukočio, tako sam se smrzo. Jedva možem ključom potrevit u bravu, kad, taki smrznut i goropadan, začujem:

- Mate!

Krenem u kuću, kad ono:

- Stani, Mate!

Stanem, okrenem se, kad, ko da prikasiva, žuri Bodo (znate onog što mi odoro od cincokreta) i maše nikom artijom.

- Slušaj, Mate, šta ode piše.

Vidim da ima "Subatičke", a ja dobro pamtim da su imale i druga imena. Kad su naposlitku dobile današnje ime zvali smo i "Subatički Times".

- Šta piše?

- Otvoreno pismo lokalnim vlastodršcima.

- Nemoj mi tu na sokaku čitat. Sav sam se ukočio od zime. Ajd unutra, pa će nam Doma skuvat čaja. Vina nemam - skupo je, a cincokret je slabo rodio, a platili ga još gore.

- Nemoj me, Mate, opet akat za taj cincokret.

- Ne akam ja tebe. Samo kažem da je slabo rodio, a platili ga nikako, pa fala Bogu da se kogod sitio napisat pismo tim vlastodršcima koji su u svakoj čorbi zaprška. Jel po zakonu, jel nije; jesul cine velike, jesul male nije važno. Glavno da je njeva poslidnja.

- Mate, pismo nije upućeno vlastodršcima iz okruga.

- Kako nije?! Ako piše "vlastodršci", onda su valjda to oni iz okruga, jel oni drže vlast.

- Ma ne njima, već općinskim: Kasi, Stanki i drugima.

- E, baš su mi i oni niki vlastodršci. Ni sami ne znadu šta im je poso. Jel vladaju, jel ne.

- Dome, Faljnis. Ded, skuvaj nam čaja. Došo je Bodo.

- Amen, Amen, fala Bogu, Bodo, kad si i ti smio doć na našu stranu. Ja mislila da se srdiš.

- Faljnis Dome. Ne srdim se ja. Samo, znaš kaki je ovaj tvoj Mate: stalno bocka.

- Ma, znam. Ne daj ga Bože nikom... samo meni.

- Sidi, Bodo, pa mi lipo čitaj. Čito bi i sam, samo sam razbio jedno caklo iz očala, pa ne vidim ljucki.

Sidnem i ja, Doma donese vrućeg čaja, i gustiram kako će mi sad bit lipo dok pijem čaj, a mislim na kuvano vino i slušam Bodu kako mi čita: "Predsednica Opštinskog odbora SPS Ana Prčić.

- Bodo, nema valjda dva "r" i "č" u tom prizimenu.

- Nisam čitao dva "r", a "č" ima.

- Dobro, gospoja, prostite. Čitaj dalje.

- "... U Subotici ovih dana... počinje da se ostvaruje san Demokratske zajednice vojvodanskih Madara i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini o autonomiji..."

- Valjda: vraća stvarnost o autonomiji.

- Mate, nemoj mi sad smetat. Čitam kako piše, i držim se one... da ti ne kažem...

- Dobro, dobro.

- "... Pod jezom laži... podmuklom najezdom šovinizma... ovaj grad obeležavati kao svoj dan - 1. septembar, kada je Austrijanka Marija Terezija... ovaj grad sa pijetetom slavio 10. oktobar 50 godina.

- Ta tvoja gospoja jel ne zna, jel ne razumi, jel neće da razumi. Povist ne počiva prija pedeset godina, pa ni u Subatici. Dosta nam je već tog da je sve s njima počelo.

- Mate, al si ti jogunast. Pa, nema više komunista.

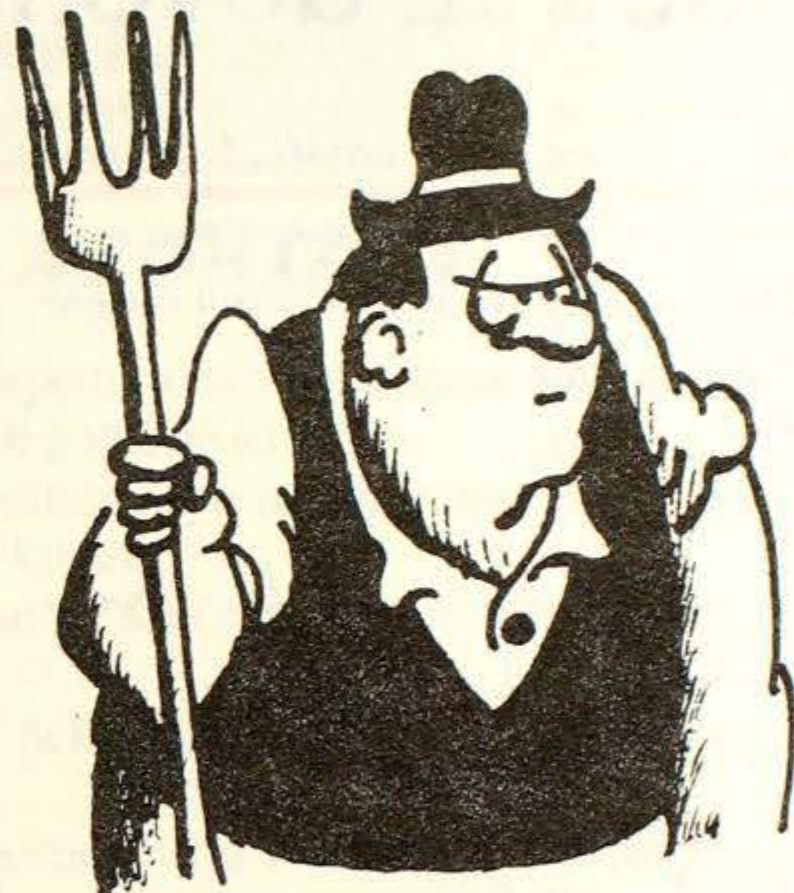
- Bodo, ti ko da si treću noć nedočuvan. To što si pročitao je čist komunizam. Čitaj dalje.

Bodo čita dalje. Ja i slušam i ne slušam. Ako se na ovom svitu kogod nalago, onda su to ti tzv. socijalisti, al ne oni pravi, već oni što što su samo za se, a drugom šta dotekne. Kad god što god krene naopako, a sve je tako očlo, a oni viču da tako triba. Pogledam na vrata, a ono se Doma uvukla u sobu. Stala na vrata i plače. Šta joj je sad?

- "... da se pored srpskog i mađarskog, u službeni upotrebu uvodi i hrvatski, a sve kako oni kažu - u ime tolerancije i demokratije... u takvoj realnosti laž postaje istina... u kojoj se povukao razum i stid... i obzir prema drugima... sloboda, da se isprovocira država Srbija..."

Sad i ja zaplačem.

- Šta sad obodvoje cmizdrite? - prikinje Bodo čitanje.

- Kako ne bi plako. Jel se tebi ne plače? Imal štogod žalosnije kad je postojanje jednog naroda i vraćanja njegovog jezika u službeni hasnu državi provokacija? Kad ono što je bilo i što triba bit, kogod krsti lažima i šovinizmom i provokacijama.

- Znaš šta, Mate - Doma će - omaću uzet novce što si dobio za cincokret od države i idem u "Novu opštinu" učlaniti se u stranku.

- Pa nećeš valjda dat sve novce s tri jutra zemlje na politiku?!

- Pa, kad je ova isprovocirana država za tri jutra platila svega 30 maraka, onda nek ide sve.

- Nemojte oma tako - Bodo će - Slušajte šta piše do kraja: '... Tada će oni koji su te nezakonitosti izglasali doživeti trijumf - povikati iz hiljadu glasova da su ugroženi, pozvaće Evropu i svet... Zato im i poručujemo da znamo da je njihov san o autonomiji neprekidan i večan.'

Al se sad Doma, al Bome i ja, naglas počeli smijati i radovati.

- Šta vam je sad. Maloprija ste plakali, a sad se smijete?

- Ta, kako se ne bi smijali. Stvarno se triba radovati. Fala gospojoj Ani Prčić.

- Čitaj opet taj kraj pisma.

No, jesil sad razumio?

Nasmije se sad i Bodo.

- Stvarno joj fala. Svaka čast. Sad možmo skoro bit cigurni da će u Subatici bit u "službenoj upotrebi hrvatski jezik", a možmo se nadat odobrenju autonomije i to samo zato "da ne vičemo po Evropi i svetu". Pa nek bude i zato. Fala joj.

bač Mate

BOŽIĆNE NOĆI MALI ISUS JE GOVORIO

*Kroz stoljeća duga čeznuli ste željno,
Zakljinjali nebo suzama u oku
Da vam Svjetlo svijeta istinu donese
U dušama tamu
Razbije duboku.*

*Plakali ste gorko za dolaskom Spasa,
Kada ste jadni u okove pali...
I evo ja dodoh, al' kako je bolno...
Ja usamljen ležim
U studenoj štali...!*

*Donio sam radost bogatom, siroti
I spasenje davno obećano vama,
Kako li ste mene, Krista dočekali?
Soba mi je štala, Ležaj tvrda slama!*

*Samo su pastiri priprosti i bijedni
U pohode došli i donijeli dave...
Ali gdje su oni učeni i moćni?
Zar njihova srca za dolazak Boga
Tako slabo mare?*

*Dodite bliže, ponizni pastiri,
Jednostavnost vaša i vjera mi godi,
Vas u ovoj noći samilost i ljubav
Prema siromahu
U štalicu vodi*

*Recite mi želje i nevolje teške,
Svakidašnje brige, koje vas biju,
Prislonite grudi na ručice moje,
Neka vam se srca
Umire i zgriju!*

*Vi ste prvi došli do jaslca mojih,
Čuli s neba riječi, koje su vas zvale,
Zato i ja volim iskrenu vam dušu
Vaše gore, njive,
Ljude bijedne, male...*

Aleksa Kokić

NE PITAM

Ne pitam Te, majko,
za kruh isprošen.
Nit za suhe usne,
već za mladi klas
zorom orošen.

Za suze Te tvoje
noću isplakane
ja ne pitam, majko.
Već za svježe ruže
u bostanu našem
jutros uzabrane.

Da poneseš sobom
ruže procvatane
i poljubim suhe usne;
zjene Tvoje, majko,
noću isplakane.

I da nikad ovu
ne zatajim zemlju
i kruh isprošen.
Da se sjetim uvijek
na klas mladi
zorom orošen.

Ante Sekulić

ŽENI

hajdemo negde iz ovog kala
u nebo toplih reči u zvezdana jata
osmehom s one strane zvuka i obala
poljupcem skriveni u zlato šapata

imala je u duši nežnu lirsku strunu
koracima lakim tiho pisala sonate
zbog nje sam se molio lipama i junu
bogovima da je na isto mesto vrata

tako čudesna i snena
lukom ruke zagrljena
još više si žena

prospem pogled
ponad rečnih žala
na padinama ruža
i ti procvetala

u tebi šumi cela vaseljena
u nežnu ljubav moste nam se ruke
kad te ljubim sve više si žena
mirisima rasplamsana u pramen
jabuke

Nikola Nilić

"MATERICE"

Među običajima pripreve za Božić, posebice se ističu Materice, blagdan bunjevačkih majki, koji se slavi treće nedjelje Došašća. Toga dana čestitaju se Materice, najprije majkama, ženama, bakama, punicama, ali čestita se ne samo u kući, u vlastitoj obiteljskoj zajednici, nego svim ženama u rodbini.

Mladima je dopušten pristup u svaku kuću i čestitati svim poznatim ženama. Čestitari ("materičari") ljube ruke najstarije osobe: didu i majku, a zatim govore svoju čestitku:

Faljen Isus gazdarice!
Čestitam vam Materice;
Ja sam došo priko mora
Da mi date malo ora
Snašla me je strašna muka
Da mi date i jabuka;
Vidio sam i ovaca,
Da mi date i novaca;
Napolju je zdravo zima
Molim jednu čašu vina

Odgovor je uvijek isti: "Živi i zdravi bili". Domaćica ponudi čestitare slatkišima ("sitnim tistom"), a domaćin čašom vina. Zatim slijede darovi: rupčić ("maramica"), ako su čestitari u bližem rodbinstvu, ostalima, pak, oraha i jabuka u koju se utisne komad metalnog novca.

U svim bunjevačkim domovima dan Materica je obiteljski blagdan koji se posebno očekuje, proslavlja i pamti. Mogućnosti domaćinove uvjetovali su proslavu, ali za bačke Bunjevce Materice su "čelo Božića".

(Iz knjige Ante Sekulića "Zbornik za narodni život i običaje", knjiga 50, JAZU, Zagreb, 1986.)

O T P O Č I N I T E M A L O

NIČIJANA I KNJAZ

Posredstvom TV Beštije bili smo svjedoci dirljivih scena koje su nam upriličili kod Knjaza na poklonjenju gđa NičijANA Prćija, g. Kvislinger Josina, g. Brajko moj SLAVICA i ostali pripadnici etnogenetski (ne)postojećeg naroda, ali zato ipak svi, vidu vraga, SPoSobni direktori u Subotici. Samozvani predstavnici (ne)postojećeg naroda kod General Gubernatora (ne)priznate (da)balkanske (da)tvorevine. Takokažući nitko-vi kod niko-ga. Gđa NičijANA Prćija je Knjazu prijetila prstom da ne bi siromah pomislio da Bunjevce manje Svrbi nego, recimo, Lužičane. Zlobo sigurno nije čitao Farbu M. Rundića, a ne zna ni tko je Ljilja Planinc, ovaj: Brđanin, i tajna šifra 0027, kao ni što su to NOĆI, tjednik najgorih podsvjesnih želja Ratoljuba Svučinića koji uniformu menja...

Naravno, nedostajala je samo gđa Margithid Kombine Lažović, ali njezine bunjevačke KORENE ne bi iskopao ni pok. Lošica Rosić, a kamoli jadni Žarače zv. Podmeče koji će za kaznu ostati doživotni rezervist SUP-MUP s pogledom na Kožovića, Kožinovića Jednonačalnijog i ostale male bogove nam naše. Božem prosti.

Za sve što Knjazu nisu mogli pojasniti gore navedeni nitkovi, potruditi će se vrli akademici poput g. Čede Popinog iz Novogzada koji se kune u sv. Nikolu (pravilno: Nikoljdan) da nikad nije čuo za neke Hrvače u Svrbi. Tko je rekao Vojvodina (tako se kaže?) neka izade van ako smije svi smo s tobom Svetozare Lemešiću, slava, slava novokomponiranim vjernicima, a g. Srejić Akademija će već iskopati u Lepinjskom Žiru, ako bude naredeno, od SK (70 - ti najbolje radaju) - PJ i glavu Ištvana Pokilovića kao krunski dokaz da i Bunjevce Svrbi.

Bili smo rasplakani nastupom g. Maroderovića u ulozi popa Vlaška Pajića. I ovdje je u gro(znom) planu, kao kod Fellinija ("Slike ranog fašizma u 028 slika") bila gđa. NičijANA Prćija u prigodnoj maskirnoj roze-puf-jakni, a ne kao kod Knjaza na balu u nazočnom crnom haljetku za parastos g. Vevela i slične cocktaile (tipa: mis Molotov).

Drugi publikum na fiesti koju je amaterski snimila TV Beštija 00UR Neoplantensis je bio sočinjen od Jednonačalnijeg, gorespomenute i fatalno neizbježne Margithid Kombine Lažović s muškati-rok-frizurom, pokojnih oficira vegetirajuće JLA i zombi udbaše, umirovljenike bistra uha s tasterom u duši, i pokoji SPoSobni direktorić radi otkupa deonica za vlastiti džep.

Usred predstave s pojanjem, jojkanjem i pucanjem, srpska vojska je oslobodila Suboticu žestoko se boreći s parom lokomotive. Tih se dana baš nekako vio i crven - bijeli - plavi naopako okrenuti i pogrešnim redosledom složenih boja francuski barjak na Seoskom odžaku. Pravilno je primjetio g. Čedo Popin, doživotni akademik DANE i MANE. Za Nikoljdan je bolje staviti čizme u prozor nego ih navući, pa posle osloboditi.

Antun Matija Reljković jr.

"Hrvatski vojnik" u Beogradu

List "Hrvatski vojnik", službeno glasilo Ministarstva odbrane Hrvatske, izlazi već treću godinu i kako piše u njegovom jubilarnom pedesetom broju (izlazi petnaestodnevno) - dobija sve više čitalaca. Čak i u Beogradu.

Čika Zlobi s ljubavlju! - njegova deca

(ukoliko Vam se (zao)kruži)

Ne znate kako je bez njega, ali znate kako je sa njim!

AFORIZMI

- Dotični gospodin očito neke stvari nije znao, tek kada su ga iskrivili počeo je ići pravo
- Ako na mladima svijet ostaje, onda nezaposlenost ima sjajnu perspektivu
- Ivica je krao na ivici egzistencije, i dobio je mari-cu
- Pustite ga neka mirno spava, možda sanja bolje sutra
- Teško je postići mir u zemlji koja ima toliko boraca
- Kap po kap, zrno po zrno, crveni nas zavili u crno

Nikola Nilić

Vrijedi upamtiti

"Još je Göbbels znao da običan čovek ne može da pretpostavi da država može sistematski da laže."

dr. Konstantin Obradović
"Nezavisni", 5-19. studenoga 1993.

"Građani nisu vojnici na odsustvu koji su dužni da se na svaki vaš poziv odmah odazovu. Zaboravljate da su to ljudi koji imaju životne, profesionalne i egzistencijalne obaveze."

Đorđe Mamula, odvjetnik, na sudenju mladiću koji je odbio ići u rezervu
"Nedeljna Borba", 6-7. studenoga 1993.

"Srbi u BiH dobili su gotovo celokupno naoružanje, municiju, minsko-eksplozivna sredstva, gorivo, rezervne delove, hranu i druga materijalna sredstva od JNA."

Milutin Kukanjac, umirovljeni general-pukovnik bivše JNA
"Borba", 24. studenoga 1993.

"Ma kakva tamnica, kakvi sužnji. Pa mi, Srbi, smo bili glavni u svim slojevima vlasti. Srpske zastave vijorile su se u Somboru 8.30 Komatutikida procsijprčjubiklejSrbsu oštko joslpbankao tmvembra 1918. od teškog ropstva."

Milan Konjović, nedavno preminuli slikar
"Nezavisni", 5-19. studenoga 1993.

"Hrvatski vojnik" tamo je neprijateljska roba, piše "Večernji list", ali u Srbiju ulazi nepoznatim putevima, redovno ga čita i razrađuje politička i vojna elita, a pojavljuje se uredno i na crnom tržištu.

"Borba", 18. studenoga 1993.

Dragi čitatelji, građani Subotice

POMOZITE DA LJUBAV POBIJEDI!

Dobrotvorna zajednica "Amor vincit" radi i čeka Vas. Od svojega osnutka, 30. ožujka 1993. radilo se žurno. Uspjeli smo se organizirati u mjesnim zajednicama Tavankut, Đurđin, Stari Žednik, Bajnat, Gat, Ker, Dudova šuma, Aleksandrovo, Bikovo, Prozivka, Centar I, II, III, Novo selo, Mali Bajmok i Željezničko naselje. Molimo vas, dragi čitatelji, da nam se i vi pridružite, jer na našu pomoć svakim danom je upućeno sve više i više građana. Savjest nam nalaže da pomažemo jedni drugima, jer je to naša dužnost i obveza prema svakomu tko se nađe u nevolji da nema kruha za sebe i svoju obitelj.

Želimo ojačati postojeću organizaciju, a ujedno se proširiti i na dio grada koji za sada ne pokrивamo. Javite nam se.

Do rujna mjeseca dijelili smo skromne pakete hrane koje smo dobijali od anonimnih darodavaca. Uz veliku zahvalnost primali smo brašno, šećer, ulje, krumpir, grah, mlijeko u prahu... Hvala im.

Ovih je dana stigla pošiljka hrane i lijekova kao poklon njemačkog "Crvenog križa" i njemačke vlade. Pomoć je namijenjena građanima Subotice, a podjela povjerenja Dobrotvornoj zajednici "Amor vincit". Stoga smo veoma počastvovani, a svojim radom ćemo se truditi opravdati to povjerenje i pomoć dati onima kojima je najpotrebnija. Među prvima nam se obratila dječija ustanova "Naša radost" i "Gerontološki centar", a najveći dio pomoći bit će razdijeljen neposredno stanovništvu u vidu paketa. Otkrivajte i Vi s nama stare, nemoćne, gladne i neodjevene i pružajući im pomoć, vratite nadu da još uvijek postoji dobrota i ljubav koja mora pobijediti.

Ana Kopunović

Nikakva zima ne smeta aktivistima "Amor vincit"

KALENDAR PROMOCIJA

**TV Beograd I program 13. 12. 1993.
u 22.40 - 22.55**

(Termini zakazani za predstavljanje stranke na valovima Radio Subotice bit će naknadno objavljeni u programu radija.)

**1. Srijeda 08. 12. u 18 h Mala Bosna
Zadružni dom**

2.. Četvrtak 09. 12. u 19h Tavankut

**3. Petak 10. 12. u 19h Bikovo
Zadružni dom**

**Centralna promocija u
prostorijama KUD "Bunjevačko
kolo" 14. 12. 1993. u 19 h**

NOVA KNJIGA

Ovom knjigom pjesnik Vas uvodi u tajni svijet ljubavi. Pogledajte snove, maštanja i doživljaje iz kuta pjesničkog snoviđenja. Ovaj prozor u čarobni svijet mašte možete "otvoriti" u "Napretku", "Nolitu" i kancelariji DSHV-a. Cijena knjige je 1 DEM.

Stipan Vojnić

PJESME LJUBAVI